

**Izvještaj u skladu sa
Odlukom o objavljivanju podataka i informacija banke
sa stanjem na dan 31. decembar 2018. godine**

SADRŽAJ

UVOD.....	4
1. Vlasnička struktura Banke i članovi organa upravljanja Banke.....	4
1.1. Pregled akcionara Banke koji imaju 5% ili više učešća u kapitalu ili glasačkim pravima Banke.....	5
1.2. Pregled članova Uprave Banke i Nadzornog odbora Banke.....	5
1.3. Politike za izbor i procjenu članova organa upravljanja Bankom.....	7
1.4. Pregled članova Odbora za reviziju.....	8
1.5. Pregled članova ostalih odbora koje je uspostavio Nadzorni odbor Banke.....	8
1.6. Način organizovanja funkcije interne revizije i rukovodioca interne revizije	9
1.7. Spoljni revizor Banke.....	10
2. Politika naknada	11
2.1. Postupak odlučivanja koji se primjenjuje pri određivanju politike naknada	11
2.2. Informacije o vezi između plate i uspješnosti	12
2.3. Informacije o odnosu između fiksnog i varijabilnog dijela naknada	13
2.4. Informacije o kriterijumima uspješnosti na kojima se zasnivaju prava na akcije, opcije na akcije ili varijabilni dio naknade	13
2.5. Opis, kriterijumi i obrazloženje varijabilnog dijela naknada koji isplaćuje Banka	13
2.6. Pregled naknada prema područjima poslovanja banke.....	14
2.7. Zbir svih naknada po kategorijama zaposlenih	14
3. Startegija i politika za upravljanje rizicima Banke	15
3.1. Opis strategije i politike za svaku pojedinačnu vrstu rizika	16
3.2. Organizacija funkcije upravljanja rizicima.....	22
3.3. Obuhvatnost i karakteristike sistema izvještavanja o rizicima, kao i način mjerenja rizika	24
3.4. Adekvatnost uspostavljenog sistema upravljanja rizicima Banke u odnosu na njen rizični profil i poslovnu politiku i strategiju.....	24
3.5. Tehnike ublažavanja rizika, kao i načini koje Banka koristi za obezbjeđivanje i praćenje efikasnosti u ublažavanju rizika	25
3.6. Opis povezanosti rizičnog profila Banke sa njenom poslovnim strategijom, kao i zažet prikaz ključnih pokazatelja poslovanja Banke	26
3.7. Način informisanja organa upravljanja Banke o rizicima	28
4. Kapital Banke.....	29
5. Kapitalni zahtjevi i adekvatnost kapitala.....	32
5.1. Kapitalni zahtjev za kreditni rizik za svaku klasu izloženosti.....	33
5.2. Status neizmirenja finansijskih obaveza	34
5.3. Opis pristupa i metoda koje se koriste za određivanje ispravki vrijednosti za kreditni rizik i rezervisanja po gubicima za vanbilansne stavke	34
5.4. Ukupna i prosječna neto vrijednost izloženosti	39
5.5. Geografska podjela izloženosti	40
5.6. Podjela izloženosti prema vrstama izloženosti druge ugovorne strane	41
5.7. Preostala ročnost izloženosti druge ugovorne strane	42
5.8. Bruto izloženost po značajnim privrednim granama	43
5.9. Promjene u ispravkama vrijednosti tokom perioda	44
5.10. Izloženosti prije i poslije korišćenja kreditne zaštite.....	44
5.11. Informacije o finansijskoj poluzi	45
6. Zahtjev za likvidnost.....	45
6.1. Strategije i postupci za upravljanje rizikom likvidnosti.....	45

6.2. Način organizovanja upravljanja rizikom likvidnosti u Banci, uključujući i sistem izvještavanja i mjerenja rizika likvidnosti	46
6.3. Politike i postupci za praćenje stalne efikasnosti zaštite od rizika likvidnosti i smanjenja rizika likvidnosti	47
6.4. Izloženost riziku likvidnosti i usklađenost sa strategijom	48
6.5. Podaci o koeficijentu pokrića likvidnosti (LCR) uključujući pregled stavki uključenih prilikom izračuna tog koeficijenta	48
7. Izloženosti po osnovu ulaganja Banke	48
8. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi	49
8.1. Izvori kamatnog rizika i učestalost mjerenja	49
8.2. Osnovne pretpostavke za mjerenje i procjenu izloženosti kamatnom riziku uključujući i pretpostavke o prijevremenim otplatama kredita i kretanju depozita po viđenju	50
8.3. Promjene prihoda, ekonomske vrijednosti ili drugih faktora koji se koriste radi identifikovanja kamatnih šokova, odnosno upravljanja tim šokovima u skladu sa metodom koju su utvrdili za mjerenje kamatnog rizika po značajnim valutama	50
9. Postupak interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP) i postupak interne procjene adekvatnosti likvidnosti (ILAAP)	51
9.1. Postupak interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP)	51
9.2. Postupak interne procjene adekvatnosti likvidnosti (ILAAP)	53
10. Založena i nezaložena imovina Banke	53

UVOD

Ovaj izvještaj je sačinjen u skladu sa Odlukom o objavljivanju podataka i informacija banke objavljenoj u Službenom glasniku RS, broj 89/17 i Uputstvom za popunjavanje obrazaca uz Odluku o objavljivanju podataka i informacija banke.

Banka posluje pod imenom Nova banka AD Banja Luka (u daljem tekstu: Banka), sa sjedištem u Banjoj Luci, Kralja Alfonsa XIII, 37a.

Banka posluje na području Bosne i Hercegovine od 1999. godine. Od tada pa do danas, Banka je izrasla u jednu od vodećih banaka na području Bosne i Hercegovine, odnosno vodeću banku na području Republike Srpske (posebno kada je riječ o visini aktive).

Banka nudi širok portfolio tradicionalnih bankarskih usluga (uključujući različite vrste kredita, dokumentarnih poslova, depozita i štednje, platnih transakcija i transfera novca, mjenjačkih poslova i slično), ali takođe obavlja i veliki broj primarno nebankarskih aktivnosti kao što su brokerske operacije, kastodi poslovanje, factoring i forfaiting.

Organizacionu strukturu Banke čine: Centrala Banke u Banjoj Luci, koja je smještena u modernom i savremenom objektu, u vlasništvu Banke, u centru grada i gdje su uspostavljene core banking funkcije i 65 drugih organizacionih jedinica, odnosno, 12 filijala, Filijala za poslovanje hartijama od vrijednosti Broker Nova, 16 ekspozitura, 19 izdvojenih šaltera i 17 agencija. Na području Republike Srpske locirano je 50 organizacionih jedinica, a na području Federaciji Bosne i Hercegovine 16 organizacionih jedinica. Sve organizacione jedinice su kanali distribucije proizvoda Banke prema klijentima, koji su primarno retail i SME klijenti, a sekundarno veliki corporate klijenti.

Banka ima visok nivo likvidnosti, solventnosti i profitabilnosti, te kapitalnu adekvatnost iznad minimuma propisanog zakonom.

Na dan 31.12.2018. godine Banka je imala 703 zaposlena radnika. Korporativna kultura Banke je rezultovala visokim stepenom lojalnosti i izuzetno motivisanim zaposlenima, koji rade u 66 organizacionih dijelova.

Od novembra 2002. godine Banka je listirana na Banjalučkoj berzi hartija od vrijednosti AD Banja Luka (u daljem tekstu: Banjalučka berza), a od juna 2009. godine čini jednu od 6 akcija, jedinu iz finansijskog sektora, prema kojima se računa BH indeks koji se objavljuje na Vienna Stock Exchange.

1. Vlasnička struktura Banke i članovi organa upravljanja Banke

Ukupan akcijski kapital Banke na dan 31. decembra 2018. godine iznosi 134.637.768 BAM. Sastoji se od 134,637,768 običnih akcija pojedinačne nominalne vrijednosti 1 BAM (31. decembar 2017. godine: 126,274,406 obične akcije pojedinačne nominalne vrijednosti 1 BAM). Formiran je kroz XXII emisije akcija.

Akcijama Banke se na dnevnom nivou trguje na Banjalučkoj berzi i u tom smislu one su veoma likvidne akcije.

Banka ima veoma izraženu diverzifikaciju vlasništva. Sa 31.12.2018. godine akcije Banke je posjedovalo 367 fizičkih i pravnih lica. U vlasništvu domaćih fizičkih i pravnih lica se nalazi 98% akcija, što Banci daje karakter izrazito domaće Banke.

1.1. Pregled akcionara Banke koji imaju 5% ili više učešća u kapitalu ili glasačkim pravima Banke

Pregled je prikazan u sljedećoj tabeli sa stanjem na dan 31.12.2018. godine:

Vlasnička struktura			
Red. br.	Ime / naziv akcionara koji imaju 5% ili više učešća u kapitalu	% učešća	
		Obične akcije	Prioritetne akcije
1	MG Mind DOO	20,83%	-
2	Respect PLUS DOO Banja Luka	9,67%	-
3	Gas – petrol DOO Mrkonjić Grad	7,23%	-
4	Ban gradnja DOO Banja Luka	5,27%	-
5	Radanović Slobodan	5,17%	-
6	Invest Nova AD Bijeljina	5,00%	-

1.2. Pregled članova Uprave Banke i Nadzornog odbora Banke

Pregled članova Uprave Banke sa njihovim kratkim biografijama na dan 31.12.2018. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

Red. br.	Ime i prezime	Kratka biografija
1	Goran Avlijaš	Goran Avlijaš rođen je u Sarajevu 26.03.1955. godine, gdje je završio osnovnu školu i Gimnaziju, a na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu 1978. godine stekao je zvanje diplomiranog ekonomiste. Radno iskustvo počev od 1978. godine, sticao je u preduzećima ENERGOINVEST Uvoz - Izvoz Sarajevo, ŠIPAD Export - Inženjering Sarajevo (direktor finansijskog sektora i zamjenik direktora) i INECO Beograd (direktor). U Novoj banci radi od 1999. godine kao direktor Filijale Banja Luka, a od marta 2010. godine član je Uprave Banke i zamjenik predsjednika Uprave Banke. Od 06.11.2018. godine obavlja funkciju Predsjednika Uprave Banke. U svom dosadašnjem radu učestvovao je na velikom broju seminara i radionica, te i sam bio predavač na mnogima. Nosilac je prestižnog priznanja Najmenadžer BiH, Jugoistočne i Srednje Evrope za 2009. godinu u oblasti bankarskog poslovanja, kao i nosilac mnogih drugih priznanja i nagrada.
2	Igor Jovičić	Igor Jovičić rođen je 05.12.1976. godine u Jajcu. Diplomirao je na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci, a zvanje master ekonomiste je stekao na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, odbranivši tezu "Depozitni potencijal banke". Licencirani je broker. Cijeli svoj radni vijek radi u bankarstvu, gdje je stekao značajno iskustvo. U Novoj banci obavljao je dužnost direktora Sektora Retail i upravljanje mrežom, od 01.12.2013. godine imenovan je za člana Uprave Banke i izvršnog direktora za tržišta, dok od 01.12.2018. godine obavlja funkciju Zamjenika predsjednika Uprave Banke. Učestvovao je na brojnim seminarima i konferencijama u zemlji i inostranstvu, usko specijalizovanim u domenu bankarskog poslovanja.

3	Gorana Zorić	Gorana Zorić rođena je u Prnjavoru, 22.09.1959. godine. Osnovnu i srednju školu završila je u Banjoj Luci. Zvanje diplomiranog ekonomiste stekla je 1982. godine na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci. Od 1991. godine radi na odgovornim pozicijama u privredi i bankarstvu. U preduzeću „Rudi Čajavec“ Banja Luka obavljala je dužnost pomoćnika direktora za finansije, u akcionarskom društvu Tržnica Banja Luka radila je na poziciji zamjenika direktora, u Agroprom banci na poziciji direktora Sektora za poslovanje sa stanovništvom, a u Banjalučkoj banci - Unicredit bank, takođe, na poziciji direktora Sektora za rad sa stanovništvom, Retail. U Novoj banci je od juna 2010. godine obavljala dužnost direktora Sektora za finansije i računovodstvo, a od 01.12.2013. godine imenovana za člana Uprave Banke i izvršnog direktora za finansije i sredstva. Učestvovala je na velikom broju stručnih edukacija, seminara i kongresa, posebno iz oblasti finansija i računovodstva, te međunarodnih računovodstvenih standarda, organizovanih od strane stručnih, usko specijalizovanih organizacija u zemlji i inostranstvu.
---	--------------	---

Pregled članova Nadzornog odbora Banke sa njihovim kratkim biografijama na dan 31.12.2018. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

Red. br.	Ime i prezime	Kratka biografija
1	Goran Radanović	Goran Radanović rođen je 03.05.1972. u Bonu. Diplomirao je na Evropskim ekonomskim naukama u Minhen. Posjeduje i diplome Londonske i Pariske privredne komore. Zvanje magistra međunarodne ekonomije je stekao na American College of Switzerland, Leysin. Radno iskustvo, počev od 1996.godine, sticao je u kompanijama Semely Consulting Ženeva, Amatic Group Sofia (finansijski direktor), Agroprom Banka B.Luka (predsjednik Upravnog odbora) i Codex Point Beograd (izvršni direktor). Od 2002.-2007. bio je član Nadzornog odbora u Novoj banci, a počev od 2007. je Predsjednik Nadzornog odbora.
2	Grega Kučec	Grega Kučec rođen je 28.02.1965. godine u Ljubljani. Diplomirao je na Fakultetu za elektrotehničke i računarske nauke Univerziteta u Ljubljani. Zvanje mastera poslovne administracije je stekao na IEDC Bled Škola Menadžmenta. Radno iskustvo je sticao u kompanijama Mikrophit Ljubljana, IBM Slovenija Ljubljana, Microsoft Slovenija Ljubljana (generalni direktor), Centrala MS-a za Istočnu Evropu Minhen, Avtotehna Grupa Ljubljana (izvršni direktor IKT sektora), Poteza Adriatic Fond Ljubljana (investicioni direktor, operativni partner) i Alpha Adriatic Ventures/Adriatic Fond Amsterdam (partner).
3	Nebojša Ninić	Nebojša Ninić rođen je 15.05.1954. godine. Diplomirao je na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta u Zagrebu, a zvanje magistra elektrotehnike je stekao na istom fakultetu 1983.godine. Radno iskustvo, počev od 1983. godine, sticao je u preduzećima Unicep Incel B. Luka, Rudi Čajavec B.Luka (direktor za istraživanje i razvoj), Lakting Laktaši (direktor) i Lanaco B.Luka (direktor). Od 1999.-2004. godine bio je član Upravnog odbora Nove Banke.

4	Miroslav Lazarević	Miroslav Lazarević rođen je 19.07.1980.godine u Bijeljini. Diplomirao je na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu, gdje je 2012.godine upisao Master studije, smjer privredno pravo. Radno iskustvo, počev od 2005. godine, je sticao u Advokatskoj kancelariji Miodraga Stojanovića, LD doo Bijeljina (zamjenik generalnog direktora) i LD auto doo Bijeljina (generalni direktor).
5	Leon Batagelj	Leon Batagelj rođen je 03.02.1973.godine. Diplomirao je na Pravnom fakultetu Univerziteta u Ljubljani. Zvanje magistra prava je stekao na Pravnim studijama univerziteta "Central European University" u Budimpešti 1997.godine. Radno iskustvo, počev od 1998.godine, sticao je u kompanijama Deloitte&Touche Ljubljana, Publikum Ljubljana, KPMG Consulting Beograd, Advokatska kancelarija WolfTheiss Beograd, Poteza Adriatic Fund B.V. (direktor) i Adriatic Fund B.V. (Partner). Posjeduje preko deset godina iskustva na pozicijama upravljanja i nadzora velikih privrednih subjekata (uključujući banku) u regiji Jugoistočne Evrope.

1.3. Politike za izbor i procjenu članova organa upravljanja Bankom

Uslovi za izbor i procjenu članova Nadzornog odbora Banke su propisani Politikom procjene Nadzornog odbora Banke, PU-0005-07, verzija 1, koju je usvojila Skupština akcionara Banke, odlukom broj: 00-SK-IV-V-05-a/17 od 25.10.2017. godine.

Politikom je propisano da se od člana Nadzornog odbora Banke se zahtijeva da ima:

- dobar ugled:

Kandidat za člana Nadzornog odbora Banke mora da ima dobar ugled. Smatra se da član Nadzornog odbora Banke ima dobar ugled ukoliko ne postoji dokaz o suprotnom, te ukoliko nema razloga za osnovanu sumnju u njegov ugled. Smatra se da član Nadzornog odbora Banke nema dobar ugled ukoliko njegovo lično ili poslovno ponašanje izaziva značajnu sumnju u njegovu sposobnost da osigura adekvatno, efikasno i oprezno upravljanje Bankom

- odgovarajuće teorijsko i praktično iskustvo neophodno za obavljanje funkcije člana Nadzornog odbora Banke.

Prilikom procjene iskustva člana Nadzornog odbora Banke Odbor procjenjuje teorijsko iskustvo stečeno obrazovanjem i stručnim osposobljavanjem i praktično iskustvo stečeno obavljanjem prethodnih poslova. Pored navedenog, Odbor uzima u obzir vještine i stručna znanja stečena i pokazana tokom obavljanja profesionalnih dužnosti člana Nadzornog odbora Banke.

Teorijsko iskustvo. Odgovarajućim stručnim znanjem neophodnim za obavljanje dužnosti člana Nadzornog odbora Banke smatraće se najmanje završen diplomski studij iz relevantnog područja (ekonomija i druga srodna područja (finansije, menadžment i slično), pravo i uprava, elektrotehnika, informatika i druge srodne oblasti u domenu opšteg poslovanja Banke) u skladu sa propisima kojima se uređuje sistem visokog obrazovanja te priznavanje inostranih kvalifikacija.

Praktično iskustvo. Odgovarajuće praktično iskustvo neophodno za člana Nadzornog odbora Banke podrazumijeva najmanje tri godine iskustva na rukovodećim poslovima u radu u banci, mikrokreditnoj fondaciji, revizorskoj kući, fakultetu, osiguravajućem društvu, drugoj srodnoj

finansijskoj instituciji, velikom privrednom društvu koje obavlja poslove u privredi ili obrazovnim institucijama

- Druge okolnostima i kriterijumima koji mogu biti od uticaja za procjenu.

Kandidat za člana Nadzornog odbora treba da ima - nezavisnost, koja uključuje sposobnost člana Nadzornog odbora Banke da samostalno obavlja svoju dužnost u interesu Banke i bez uticaja drugih lica koja mogu dovesti do sukoba interesa. Poželjno je da kandidat za člana Nadzornog odbora Banke posjeduje odlučnost, stratešku viziju, prosuđivanja rizika, nezavisnosti u mišljenju, moć uvjeravanja te sposobnosti i spremnosti za kontinuirano učenje i profesionalni razvoj.

1.4. Pregled članova Odbora za reviziju

Pregled članova Odbora za reviziju Banke na dan 31.12.2018. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

Red. br.	Ime i prezime
1	Branko Krsmanović
2	Vlado Vasiljević
3	Zdenko Sivrić
4	Goran Marković
5	Slobodan Lukić

1.5. Pregled članova ostalih odbora koje je uspostavio Nadzorni odbor Banke

Ostali odbori koji su uspostavljeni od strane Nadzornog odbora su:

- Odbor za imenovanja,
- Odbor za rizike i
- Odbor za naknade.

Pregled članova po odborima, kao i učestalost zasjedanja prikazan je u sljedećoj tabeli:

Odbor za imenovanja		Učestalost zasjedanja
1	Goran Radanović	Jednom godišnje, po potrebi i češće
2	Miroslav Lazarević	
3	Goran Avlijaš	
Odbor za rizike		Učestalost zasjedanja
1	Goran Radanović	Jednom u tri mjeseca
2	Nebojša Ninić	
3	Goran Avlijaš	
Odbor za naknade		Učestalost zasjedanja
1	Goran Radanović	Jednom godišnje
2	Grega Kuček	
3	Ivana Kantar	

1.6. Način organizovanja funkcije interne revizije i rukovodioca interne revizije

U okviru Banke funkcija interne revizije uspostavljena je u skladu sa odredbama člana 96. Zakona o bankama Republike Srpske, u okviru posebnog organizacionog dijela Banke - Samostalnog odjeljenja za internu reviziju, funkcionalno i organizaciono nezavisna od aktivnosti koje revidira i od drugih organizacionih dijelova Banke.

Interna revizija je u saradnji sa drugim kontrolnim funkcijama, funkcijom upravljanja rizicima i funkcijom usklađenosti poslovanja, odgovorna za identifikovanje, praćenje i ocjenu rizika u poslovanju Banke i provjeru da li je u Banci uspostavljen sistem internih kontrola koji osigurava da se tim rizicima upravlja na način kojim se ti rizici umanjuju na prihvatljivu mjeru. Revizora imenuje Nadzorni odbor Banke.

Svrha interne revizije je da izvrši neophodna ispitivanja i testiranja u cilju davanja nezavisnih i objektivnih preporuka i savjeta za unapređenje i poboljšanja ukupnog poslovanja Banke.

Cilj interne revizije je da kroz procese identifikacije i procjene rizika kroz permanentno nadgledanje sistema internih kontrola (adekvatnosti i efikasnosti) i davanjem preporuka za njihovo unapređenje, pomogne menadžmentu u efikasnom izvršavanju njihovih obaveza i upravljanju rizicima poslovanja.

Zadatak interne revizije je i da u svojim preporukama promoviše efikasne, efektivne i ekonomične kontrole nad procesima, najbolju kontrolnu kako bi izloženost riziku bila smanjena do nivoa prihvatljivog za Banku. Rizik predstavlja neizvjesnost da će se ostvariti neki događaj ili aktivnost koja može negativno da utiče na sposobnost Banke da ostvari svoje ciljeve. Rizik se pojavljuje kao opasnost koja može dovesti do gubitka ili nerealizovanja utvrđenih ciljeva.

Sistem internih kontrola obuhvata kontrole: postupaka, aktivnosti, dokumenata i evidencija koje se zasnivaju na datim dokumentima sa namjerom da se utvrdi da li su u svim fazama i procesima rada i izvršavanja poslovnih transakcija uspostavljeni odgovarajući kontrolni postupci, da li se oni stvarno sprovode u praksi i da li se njihovo izvršavanje nadzire i periodično preispituje.

Interna revizija vrši ocjenu:

- sistema upravljanja rizicima, u smislu identifikovanja, mjerenja, praćenja, procjene, kontrole i pravovremenog izvještavanja o rizicima u poslovanju Banke i preduzimanja odgovarajućih mjera za ograničavanje i ublažavanje istih,
- adekvatnosti funkcije upravljanja rizicima i funkcije praćenja usklađenosti poslovanja, u smislu identifikovanja, praćenja i kontrole ključnih rizika, pravovremenog izvještavanja i preduzimanja odgovarajućih mjera za ograničavanje i ublažavanje istih,
- postupaka za internu procjenu adekvatnosti kapitala,
- postupaka za internu procjenu likvidnosti,
- sistema upravljanja i zaštite imovine Banke,
- primjene politike plata, naknada i drugih primanja u Banci,
- tačnosti, ispravnosti i pouzdanosti sistema računovodstvenih i knjigovodstvenih evidencija,
- pouzdanosti sistema izvještavanja, te pravovremenosti i tačnosti finansijskih izvještaja, odnosno izvještaja propisanih Zakonom o bankama Republike Srpske, Zakonom o računovodstvu i reviziji Republike Srpske i drugim propisima,
- adekvatnosti uspostavljenog informacionog sistema,
- sistema prikupljanja i tačnost informacija koje se javno objavljuju u skladu sa zakonom,
- postupanja Banke po nalogima i preporukama Agencije za bankarstvo Republike Srpske i eksterne revizije.

Svrha ocjenjivanja adekvatnosti procesa upravljanja rizicima, praćenja usklađenosti poslovanja, upravljanja Bankom, kao i ocjena uspostavljenog sistema unutrašnjih kontrola u okviru procesa je da se:

- **obezbjede dokazi o:**
 - o objektivnosti, tačnosti i pouzdanosti finansijskih izvještaja i objavljenih podataka,
 - o dosljednom poštovanju zakonskih propisa, eksternih i internih akata i sl.
- **pruži razumno uvjeravanje da je:**
 - o sistem unutrašnjih kontrola adekvatan i efikasan,
 - o sistem upravljanja rizicima efikasan,
 - o sistem praćenja usklađenosti poslovanja pravovremen,
 - o proces upravljanja Bankom kao cjelinom efikasan u smislu ostvarivanja utvrđenih ciljeva,

Osnove pretpostavka za ostvarivanja utvrđenih zadataka i ciljeva interne revizije su:

- stručno i kvalifikovano osoblje koje uz dužnu profesionalnu pažnju izvršava svoje zadatke,
- metodologija usaglašena sa standardima interne revizije i međunarodnim standardima revizije,
- sažeti i jasni izvještaji sa precizno definisanim nalazima, identifikovanim neusaglašenostima, potencijalnim rizicima / gubicima,
- definisanje preporuka za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti i nedostataka i unapređenje kontrolnih postupaka revidiranog procesa i Banke kao cjeline i
- nadzor i kontrola izvršenja preporuka i unapređenje sistema kontrola i upravljanja potencijalnim rizicima.

Imajući u vidu zakonsku i podzakonsku regulativu u oblasti poslovanja banaka, definisane obaveze i odgovornostu interne revizije, značaj procesa i rizike kojima je Banka izložena i drugo, preduslov za ostvarenje ciljeva i zadataka interne revizije je stručno osposobljavanje i edukacija svih zaposlenih u Samostalnom odjeljenju interne revizije (7 izvršioca: rukovodilac odjeljenja i 6 saradnika VSS, ekonomskog smjera) i izvršavanje povjerenih zadataka sa dužnom pažnjom i odgovorno.

Rukovodilac funkcije interne revizije i Samostalnog odjeljenja za internu reviziju je Branka Štaka, ovlašteni interni revizor, imenovan od strane Nadzornog odbora Banke.

Rukovodilac funkcije interne revizije sačinjava:

- Godišnji plan rada i po osnovu istog operativne planove rada,
- Program interne revizije koji sadrži jasno definisane: ciljeve, zadatke, planirane aktivnosti, metodologiju rada, način i rokove izrade izvještaja i izvještavanje
- metodologiju rada,
- pojedinačni izvještaj za svaki revidirani proces o nalazima interne revizije sa preporukom za unapređenje revidiranog procesa i otklanjanje utvrđenih neusaglašenosti i nedostataka i
- izvještaje o radu funkcije interne revizije: tromjesečne, polugodišnji i godišnji izvještaj čiji su sastavni dio pregled preporuka interne revizije za unapređenje revidiranog procesa i otklanjanje utvrđenih neusaglašenosti i nedostataka.

Navedeni interni akti i izvještaji funkcije interne revizije, dostavljaju se Upravi Banke i Odboru za reviziju na mišljenje, a iste usvaja Nadzorni odbor Banke.

1.7. Spoljni revizor Banke

U skladu sa odredbama Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske i odredbama člana 169. Zakona o bankama Republike Srpske, Odlukom Skupštine Banke, a uz prethodnu saglasnost Agencije za bankarstvo Republike Srpske, privredno društvo za reviziju Deloitte d.o.o Banja Luka izvršilo je reviziju finansijskih izvještaja Banke za poslovnu 2018. godinu i po osnovu istih u zakonskom roku sačinjen je »Izvještaj nezavisnog revizora o finansijskim izvještajima Nove banke a.d. Banja Luka za godinu koja se završila 31.decembra 2018.godinu.«

Po osnovu revizije finansijskih izvještaja Banke, koji obuhvataju: bilans stanja na dan 31.12.2018.godine, odgovarajući bilans uspjeha, izvještaj o promjenama na kapitalu i bilans tokova gotovine za godinu koja se završila na taj dan i napomene uz finansijske izvještaje, *mišljenje nezavisnog eksternog revizora je da finansijski izvještaji istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, prikazuju finansijski položaj Nove banke a.d. Banja Luka na dan 31.decembar 2018.godine, kao i rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima Republike Srpske i propisima Agencije za bankarstvo Republike Srpske, koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.*

U skladu sa Odlukom Agencije za bankarstvo Republike Srpske o obavljanju spoljne revizije u bankama, nezavisni eksterni revizor Deloitte d.o.o. Banja Luka sačinio je i »Izvještaj o reviziji Nove banke a.d. Banja Luka za potrebe Agencije za bankarstvo Republike Srpske za godinu koja se završila 31.decembra 2018. godine« (prošireni izvještaj o reviziji za 2018.godinu).

U skladu sa propisima Agencije za bankarstvo Republike Srpske (Odlukom o minimalnim aktivnosti banaka na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti) nezavisni eksterni revizor Deloitte d.o.o. u okviru revizije finansijskih izvještaja Banke, izvršio je i nezavisnu ocjenu provođenja zakonskih i propisanih obaveza Banke u vezi sa programom sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u 2018. godini i o istome sačinio poseban »Izvještaj o nalazima činjeničkog stanja u vezi sa programom sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti za 2018.godinu«. Prema navedenom izvještaju, a po osnovu sprovedenih postupaka eksterni revizor „Izražava uvjerenje samo u vezi usaglašenosti poslovanja Banke sa odredbama člana 46. Zakona o SPN i FTA (Službeni glasnik i Odlukom BiH broj 47/14 i 46/16) i Odlukom o minimalnim aktivnosti banaka na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (Službeni glasnik RS broj 68/12) za godinu koja se završila 31.decembra 2018.godine“

Odlukom Agencije za bankarstvo Republike Srpske o upravljanju informacionim sistemima u bankama, definisana je obaveza i spoljne revizije informacionog sistema Banka od strane privrednog društva za reviziju. U skladu sa Odlukom Skupštine akcionara Banke i uz prethodnu saglasnost Agencije za bankarstvo Republike Srpske i spoljnu reviziju informacionog sistema Banke izvršio je Deloitte d.o.o. Banja Luka i o istome sačinjen je »Izvještaj ocjene IT sistema nove banke a.d. Banja Luka«. Prema navedenom izvještaju, a na osnovu sprovedenih procedura spoljni revizor „ocjenjuje ukupno stanje informacionig sistema Banke kao zadovoljavajuće“.

2. Politika naknada

2.1. Postupak odlučivanja koji se primjenjuje pri određivanju politike naknada

Politika naknada Banke ima za cilj definisanje prava, obaveza i odgovornosti Banke vezanih za utvrđivanje i isplatu naknada prema radnicima Banke, odnosno zaposlenima u Banci, a koje su usklađene sa poslovnom strategijom Banke, ciljevima i vrijednostima koje Banka promovise u svom radu, dugoročnim interesima Banke, te strategijom preuzimanja rizika u Banci.

Za donošenje, periodično revidiranje, te preispitivanje principa Politike naknada odgovorani su Odbor za naknade i Nadzorni odbor Banke. Nadzorni odbor Banke donosi Politiku naknada Banke, te donosi izmjene i dopune kada se za to ukaže potreba imajući u vidu promjene u Banci i njenom okruženju, a najmanje jednom godišnje.

Samostalno odjeljenje za internu reviziju je dužno najmanje jednom godišnje izvršiti pregled sprovođenja Politike naknada i ocijeniti primjenjene postupke vezane za naknade, a izvještaj o izvršenoj reviziji dostaviti Odboru za reviziju i Nadzornom odboru Banke.

Odbor za naknade je dužan najmanje jednom godišnje preispitati Politiku naknada i ocijeniti usklađenosti sprovođenja Politike sa:

- Relevantnim propisima, smjernicama, principima i kodeksima i
- Politikama i procedurama Banke vezanim za naknade zaposlenih u Banci

Izvještaj o provedenom postupku preispitivanja i ocjene Politike naknada, Odbor za naknade je dužan dostaviti Upravi Banke, Nadzornom odboru, te licima odgovornim za rad kontrolnih funkcija.

Ukoliko se tokom postupka preispitivanja utvrde nedostaci u Politici ili u njenom sprovođenju Nadzorni odbor Banke će odmah, bez odlaganja, na prijedlog Odbora za naknade, donijeti Plan otklanjanja utvrđenih nedostataka i pokrenuti postupak ostvarivanja Plana.

Sa sadržajem Politike moraju biti upoznati svi radnici Banke u pisanoj formi ili elektronskim putem. U skladu sa tim, Samostalno odjeljenje za upravljanje ljudskim resursima i komunikacijama je dužno u pisanom obliku ili putem elektronske pošte informisati svakog zaposlenog o odredbama Politike koje se primjenjuju na njega.

Samostalno odjeljenje za upravljanje ljudskim resursima i komunikacijama je razvilo mehanizme informisanja zaposlenih u Banci i to na sljedeći način:

- interni akti Banke kojima je određen način utvrđivanja naknada za zaposlene dostupan je svim zaposlenima u pisanom ili elektronskom obliku,
- o svim promjenama koje se odnose na naknade zaposlenih, a koje su definisane aktima Banke Samostalno odjeljenje za upravljanje ljudskim resursima i komunikacijama će odmah, a najdalje u roku od 8 dana, od stupanja na snagu istih svim radnicima Banke dostaviti obavještenje elektronskim putem na list_everyone.

2.2. Informacije o vezi između plate i uspješnosti

Plata predstavlja dio finansijskih plaćanja na ime obavljenog rada i vremena provedenog na radu, uvećanja plate propisanih zakonima o radu, opštim aktima i ugovorom o radu i drugih primanja po osnovu radnog odnosa, u skladu sa zakonima, opštim i internim aktima i ugovorom o radu. Plata za obavljeni rad i vrijeme provedeno na radu sastoji se od fiksne i varijabilne naknade, a koje se u smislu odredaba Zakona o radu smatraju osnovnom platom i dijelom plate za radni učinak.

Ukupna naknada sastoji se od fiksnog i varijabilnog dijela naknade.

Fiksni dio naknade predstavlja dio ukupne naknade koji se zasniva na unaprijed definisanim uslovima, a predstavlja razliku između ukupnog iznosa naknade i varijabilnog dijela naknade.

Fiksni dio naknade (fiksna plata) određuje se na osnovu uslova potrebnih za rad na poslovima za koje je radnik zaključio ugovor o radu utvrđenih opštim i internim aktima i vremenom provedenim na radu, a u smislu odredbama Zakona o radu smatra se osnovnom platom. Osim osnovne plate, u fiksni dio naknade spadaju i sljedeće komponente: naknada za godine radnog staža (minuli rad), naknada za topli obrok, naknada za uvećanja plata po osnovu prekovremenog rada, kao i druga uvećanja u skladu sa zakonskom regulativom, beneficije i dodaci koji predstavljaju dio opšte, ne diskrecione politike na nivou Banke i koji nemaju efekat stimulacije u smislu preuzimanja rizika, zatim komponente koje po svojoj prirodi nisu fiksne, ali ni ne zavise od učinka i smatraju se izuzecima

Varijabilni dio naknade je dio ukupne naknade koji zavisi od uspješnosti radnika, poslovne jedinice i Banke, a zasnovana je na unaprijed definisanim i mjerljivim kriterijumima. Varijabilni dio naknade određuje se na osnovu kvaliteta i obima obavljenog posla, kao i doprinosa radnika poslovnim rezultatu poslodavca koji se utvrđuje opštim aktima i aktima Banke, a u smislu odredaba Zakona o radu smatra se dijelom plate za radni učinak.

Uzimajući u obzir navedene naknade u primanja zaposlenih spadaju finansijska plaćanja i to: fiksna naknada odnosno osnovna plata, za redovan rad i prosječno ostvarene rezultate rada, sa ukupnim

radnim stažom radnika, topli obrok i pripadajući iznos regresa za korištenje godišnjeg odmora, te pripadajućih iznosa za plaćeno odsustvo.

Osim toga, zaposleni imaju pravo i na novčanu nagradu, dio finansijskih plaćanja koja mogu biti isplaćena jednokratno ili u više dijelova radnicima Banke, uključujući a ne ograničavajući se na nagrade za Dan Banke, učešće i postignute rezultate na bankarskim igrama, dodatni angažman ili nagrade za uspješno realizovane projekte

Prilikom određivanja planiranog budžeta za varijabilne naknade, Banka uzima u obzir kako nivo trenutnih, tako i potencijalnih rizika vezanih za preduzete aktivnosti. Zatim, Banka je internim aktima odredila primjeren odnos između varijabilnog i fiksnog dijela naknada za sve kategorije zaposlenih na koje se odnose varijabilne naknade, poštujući prije svega kriterijum da ukupne varijabilne naknade ne smiju ni u kojem slučaju ograničiti sposobnost Banke da dugoročno održi ili poveća iznos kapitala (dokapitalizacija iz dobiti). Ukoliko Banka utvrdi da je ispunjenje obaveza ili postizanje ciljeva u pogledu kapitala ili likvidnosti dovedeno u opasnost, odmah će početi sa primjenom konzervativne politike varijabilnog dijela naknade koji podrazumijeva:

- Definisanje gornje granice za iznos varijabilnog dijela naknada na bazi odgovarajućeg procenta od ukupne neto dobiti za tekuću finansijsku godinu i
- Uključivanje neto dobiti i zadržane dobiti u izračunavanje kapitala.

Banka u opravdanim slučajevima (kao što su dodatni angažman radnika, rad na određenom projektu, nagrada za Dan Banke, učešće i doprinos rezultatima na bankarskim igrama i sl.) može radnicima isplatiti i novčanu nagradu u jednokratnom iznosu ili u više dijelova na osnovu prijedloga neposrednog rukovodioca ili ocjenom Kadrovske komisije, dok se internim aktima Banke definišu i druge naknade na koje zaposleni u Banci imaju pravo u skladu sa odredbama Zakona o radu, a koje se, bez izuzetaka, primjenjuju na sve zaposlene.

Osim toga, u skladu sa zakonskom regulativom i internim aktima na pojedinačnom nivou Banka i zaposleni mogu definisati i ugovoriti otpremnine i slične pogodnosti u slučajevima prijevremenog prekida radnog odnosa.

2.3. Informacije o odnosu između fiksnog i varijabilnog dijela naknada

Prilikom određivanja planiranog budžeta za varijabilne naknade, Banka uzima u obzir kako nivo trenutnih, tako i potencijalnih rizika vezanih za preduzete aktivnosti. Zatim, Banka je internim aktima odredila odnos između varijabilnog i fiksnog dijela naknada (20% od fiksnog odnosa) za sve kategorije zaposlenih na koje se odnose varijabilne naknade, poštujući prije svega kriterijum da ukupne varijabilne naknade ne smiju ni u kojem slučaju ograničiti sposobnost Banke da dugoročno održi ili poveća iznos kapitala (dokapitalizacija iz dobiti).

2.4. Informacije o kriterijumima uspješnosti na kojima se zasnivaju prava na akcije, opcije na akcije ili varijabilni dio naknade

S obzirom na specifičnost zakonske regulative Banka nije u mogućnosti da emituje akcije u svrhu isplate odgođenog varijabilnog dijela naknade, ali podržava svaki oblik ulaganja varijabilnog dijela naknade članova Uprave Banke u kupovinu akcija Banke na finansijskom tržištu.

2.5. Opis, kriterijumi i obrazloženje varijabilnog dijela naknada ili bilo kog drugog oblika nenovčane naknade koji isplaćuje Banka

Uzimajući u obzir prethodno obrazložene kategorije zaposlenih Banka je internim aktima utvrdila opis kriterijume i obrazloženje varijabilnog dijela naknada. Za radna mjesta za koja je moguće precizno definisati kvantitativne ciljeve, ostvarenje istih, pored kvalitativne komponente, predstavlja osnov za obračun i isplatu varijabilnog dijela plate. Kod drugih, gdje to nije precizno moguće, u obzir se uzimaju

primarno kvalitativni pokazatelji te ocjena rada, odnosno bonus ili umanjeње finansijske naknade, koji pak zavisi od kvaliteta obavljenih radnih zadataka, unapređenja poslovanja, odnosno sveukupnog stava i ponašanja zaposlenih u ovoj kategoriji

Nefinansijske pogodnosti koje koriste zaposleni Banke su: upotreba službenog mobilnog telefona, upotreba službenog vozila, upotreba business kartice, te upotreba računara/laptopa van prostorija Banke. Sve navedene nefinansijske pogodnosti se radnicima Banke dodjeljuju prema radnom mjestu na koje su isti imenovani i predstavljaju alatku koja zaposlenima omogućava lakše, brže, bezbjednije i sigurnije obavljanje radnih zadataka. Budući da su nefinansijske pogodnosti povezane sa zahtjevima radnog mjesta, a ne učinkom zaposlenog iste se ne smatraju varijabilnim naknadama. Način dodjele nefinansijskih naknada je takođe definisan internim aktima Banke.

2.6. Pregled naknada prema područjima poslovanja banke

Pposmatrajući poslovna područja Banke je izdvojila područja: maloprodaju, korporativno i investiciono bankarstvo i ostalo područje koje obuhvata back funkcije Banke (funkcije podrške). U narednom pregledu data je struktura naknada prema poslovnim područjima za 2018. godinu:

(u 000 KM)

Red. Br.	Poslovno područje	Ukupne neto naknade
1.	Maloprodaja	5.281
2.	Korporativno i investiciono bankarstvo	906
3.	Ostalo	7.118
	Ukupno	13.305

2.7. Zbir svih naknada po kategorijama zaposlenih

Informacija o naknadama za sve zaposlene u Banci za 2018. godinu podjeljenu po kategorijama, , kao i pregled fiksnih i varijabilnih naknada sa brojem zaposlenih prikazana je u sljedećim tabelama:

(u 000 KM)

Red. br.	Kategorija zaposlenih	Ukupne neto naknade
1.	Nadzorni odbor	153
2.	Uprava banke	2.246
3.	Ostalo ključno rukovodstvo	806
4.	Ostali radnici	10.253
	Ukupno	13.458

(u 000 KM)

Red. Br.	Vrsta naknade	Broj primalaca	Ukupne naknade
1.	Fiksna	704	13.190
2.	Varijabilna	340	115
	Ukupno		13.305

Varijabilne naknade su isplaćene u novcu.

U 2018. godini broj zaposlenih čije naknade su iznosile 100.000 KM ili više u 2018. godini iznosio je 5 zaposlenih radnika.

3. Strategija i politika za upravljanje rizicima Banke

Proces upravljanja rizicima u Banci je dizajniran u smislu identifikovanja, procjene, mjerenja, kontrole i monitoringa svih rizika sa kojima se Banka svakodnevno susreće sa ciljem pružanja prijedloga i pomoći Upravi Banke i Nadzornom odboru kod ispunjavanja njihovih odgovornosti i obaveza upravljanja. Efikasan, sveobuhvatan i fleksibilan sistem i okvir upravljanja rizicima preduslovi su održivog rasta vrijednosti Banke. Upravljanje Bankom kroz uravnotežen odnos rizika i povrata kapitala, predstavlja optimalan okvir za stabilan rast i razvoj bankarskih usluga i proizvoda te očuvanje reputacije i kredibiliteta Banke kod klijenata.

Prepoznajući navedena načela, Banka je posvećena kontinuiranom razvoju fleksibilnog sistema i okvira upravljanja rizicima koji su u stanju efikasno odgovoriti na sve izazove okruženja i omogućiti Banci on going rast i razvoj. S tim ciljem, organizacijska kultura Banke stimulira neprekidno usavršavanje svih sastavnih dijelova svog risk menadžment sistema – kompetencija, procesa (metoda i tehnika) i procedura koje ih opisuju, te informacijskih sistema – kako bi bila u stanju odgovoriti svim budućim zahtjevima, vezanim uz unapređenje efikasnosti i konkurentnosti u izazovnom poslovnom okruženju, istovremeno poštujući sve regulatorne zahtjeve i norme.

Osnovni cilj koji se sprovodi kroz strategiju Banke i implementaciju te strategije je konstantno razvijanje procesa upravljanja svim rizicima. Ovaj proces se integriše u kulturu-filozofiju-moral Banke sa efikasnim politikama i programima vođenim od menadžmenta Banke, dodjeljujući jasne odgovornosti od direktora do pojedinačnog izvršioca, sa jasno definisanim nivoima odlučivanja, vodeći računa o apetitu Banke prema riziku. Proces upravljanja rizikom treba da konstantno prati i kontroliše definisanu i za Banku prihvatljivu količinu rizika.

Prilikom definisanja strategije preuzimanja i upravljanja rizicima definišu se:

- ciljevi i osnovni principi preuzimanja i upravljanja rizicima;
- sklonost Banke ka preuzimanju rizika i tolerancija Banke prema riziku u skladu sa strateškim poslovnim ciljevima Banke; prilikom utvrđivanja sklonosti ka preuzimanju rizika, Banka je dužna da, osim kvantitativnih informacija, uzme u obzir i kvalitativne informacije, stručne procjene i druge faktora iz makroekonomskog okruženja koji utiču ili mogu uticati na odnos Banke prema rizicima kojima je izložena ili kojima bi mogla biti izložena;
- pregled svih rizika kojima je Banka izložena ili kojima bi mogla biti izložena;
- osnovni principi postupka interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP) i interne procjene adekvatnosti likvidnosti (ILAAP).

Okvir za upravljanje rizicima uključuje:

- identifikaciju rizika,
- mjerenje, odnosno procjenu rizika,
- praćenje, analiziranje i kontrolu rizika, te
- izvještavanje o rizicima.

Identifikacija rizika - Banka identifikuje one tipove rizika prema kojima je toliko izložena, da tu izloženost smatra materijalnom za svoje poslovanje. Isto tako, Banka identifikuje i one tipove rizika za koje smatra da je vjerovatno da će im postati materijalno izložena u narednom periodu. Spektr svih identifikovanih rizika čini profil rizičnosti Banke. Analizu materijalnosti različitih tipova rizika, a koja ima za cilj utvrđivanje promjena profila rizičnosti, Banka obavlja najmanje jednom godišnje.

Mjerenje, odnosno procjena rizika - Nivo rizika kojima je izložena Banka utvrđuje mjerenjem, kod onih tipova rizika koji se lako mjere, odnosno ekspertnom procjenom, za one teško mjerljive. Kod onih

tipova rizika kod kojih je to moguće Banka analizira i promjene faktora koji opisuju njihove izvore. Banka odabire i propisuje prikladne metode mjerenja, odnosno procjene nivoa rizika za svaki od rizika koji smatra materijalnim.

Praćenje, analiziranje i kontrola rizika - U zavisnosti od analize poslovno-regulatorne okoline, Banka osmišljava optimalnu reakciju na rizik sa kojim se suočava. Na raspolaganju joj stoje:

- izbjegavanje rizika (neulaženje u one poslovne aktivnosti koje dovode do neprihvatljivog nivoa izloženosti riziku),
- prihvatanje rizika (ulaženje u poslovne aktivnosti koje uzrokuju prihvatljive troškove rizika),
- ublažavanje rizika (ograničavanje rizika na prihvatljivu mjeru) i
- prenos rizika (različite vrste osiguranja od potencijalnih gubitaka).

Banka utvrđuje različite mjere usmjerene na ograničavanje nivoa rizika kojima je izložena te upravljanje istima, kao što su:

- sistemi limita,
- sistemi ovlašćenja,
- metode ublažavanja rizika, te
- instrumenti i načini osiguranja.

Izveštavanje o rizicima - Upravljačko izveštavanje omogućava donosiocima odluka sistematski pravovremen pristup informacijama o rizicima neophodnim za osmišljavanje optimalnog djelovanja, odnosno odgovora. Izveštaji su dostavljeni Nadzornom odboru, Upravi Banke i relevantnim nivoima odlučivanja, a uključuju:

- standardne izvještaje (propisane strukture i sadržaji koje nadležni organizacioni dijelovi Banke izrađuju unaprijed utvrđenom periodikom) i
- povremene izvještaje (u slučaju potrebe za dodatnim informacijama koje nisu pokrivene standardnim izvještajima).

Efikasan i sveobuhvatan okvir za upravljanje svim bitnim tipovima rizika pretpostavlja odgovarajući nivo svijesti o riziku na svim nivoima unutar Banke.

3.1. Opis strategije i politike za svaku pojedinačnu vrstu rizika

Tokom svog poslovanja Banka je izložena širokom spektru različitih međusobno, više ili manje, povezanih rizika. Uvažavajući poslovni model Banke kojem djeluje na lokalnom tržištu, identifikovani su svi rizici kojima je Banka izložena kroz katalog rizika, koji je kreiran kroz ICAAP proces koji Banka sprovodi jednom godišnje.

Osnovne vrste rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju su:

- kreditni rizik,
- tržišni rizik,
- operativni rizik,
- rizik likvidnosti finansiranja,
- rizik države,
- kamatni rizik u bankarskoj knjizi,
- rizik kreditne koncentracije,
- strateški rizik,
- reputacioni rizik,
- poslovni rizik,
- upravljački rizik, kao i ostale vrste rizika kojima je izložena ili kojima može potencijalno biti izložena u svom poslovanju.

Banka je u toku izračuna interne adekvatnosti kapitala izdvojila dodatni kapitalni zahtjev za ostale rizike kojima može biti potencijalno izložena kao što su rizik kapitala i rizik profitabilnosti.

3.1.1. Kreditni rizik

Kreditni rizik predstavlja rizik da jedna ugovorna strana ne ispuní svoju obavezu i tako izazove finansijski gubitak drugoj strani. Izloženost kreditnom riziku, koji se ispoljava kao nemogućnost naplate kredita i drugih potraživanja sa pripadajućom kamatom u ugovorenim rokovima, Banka kontinuirano prati kroz analizu finansijskog stanja i poslovanja korisnika kredita, kao i stepen naplativosti kredita (dnevno, mjesečno i kvartalno praćenje), kontrolu namjenske upotrebe sredstava i procjenu stepena rizičnosti kreditnog portfolia.

U sprovođenju kreditne politike, Banka se pridržava određenih principa ustanovljenih poslovnom i kreditnom politikom Banke i na taj način se štiti od prekomjerne izloženosti kreditnom riziku. U Sektoru za preuzimanje rizika, Banka ima Odjeljenje za upravljanje kreditnim rizikom koje se bavi upravljanjem rizikom na nivou pojedinačne transakcije kroz odobravanje, dok Odjeljenje za kontrolu rizika u Sektoru za upravljanje rizicima upravlja kreditnim rizikom na nivou cjelokupnog portfelja Banke.

Pomenuta odjeljenja se kontinuirano razvijaju i osnovne aktivnosti istih su uspostavljanje, praćenje i kontrola primjene utvrđene politike, pravila, smjernica u svim segmentima kreditnog poslovanja, identifikacija rizika u procesu odobravanja plasmana kroz kontrolu odstupanja od utvrđenih standarda u procesu odobravanja plasmana, realnu ocjenu kvaliteta klijenta, adekvatnu procjenu vrijednosti kolaterala, odnosno instrumenata zaštite od neplaćanja, ograničenje rizika u smislu uspostavljanja limita i prihvatljivog nivoa rizika po segmentima, preduzimanje adekvatnih mjera radi zaštite kreditnog portfolia od negativnih kretanja i usklađivanje uslova kreditiranja sa nivoom preuzetog rizika. Proces praćenja kvaliteta kredita omogućava Banci da procjeni potencijalne gubitke kao rezultat rizika kojima je izložena i da preduzme odgovarajuće korektivne mjere.

Cilj Banke je da kroz kreditnu politiku i program upravlja kreditnim rizikom, koristeći modele za ocjenu rizika, da u najvećoj mogućoj mjeri odobrava plasmane koji nose nizak rizik.

Banka je u toku 2018. godine unaprijedila način identifikacije i mjerenja kreditnog rizika tako što je u okviru projekta implementacije Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9 – Finansijski instrumenti (u daljem tekstu: MSFI 9) na statističkoj osnovi i na vlastitim podacima razvila modele rejtinga po tipovima klijenata koji pored aplikativne / finansijske i CRK komponente imaju i biheviorističku komponentu koja pomaže ranoj identifikaciji povećanog kreditnog rizika u procesu otplate plasmana od strane klijenata, ali isto tako i preciznijem mjerenju ispravki vrijednosti.

Banka je naknadno modele rejtinga ugradila u proces odobravanja plasmana, čime je zaokružen proces identifikacije, mjerenja i monitoringa.

Sektor za upravljanje rizicima kontinuirano procjenjuje i mjeri iznos ispravki vrijednosti bilansnih i vanbilansnih izloženosti kredinog portfelja Banke u skladu sa Metodologijom za klasifikaciju i mjerenje finansijsku instrumenata, Metodologijom za vrednovanja finansijskih instrumenata i Politikom klasifikacije aktive izložene kredinom riziku, uvažavajući propise standarda MSFI 9.

Tokom procjene značajnog kreditnog rizika koriste se kvantitativni i kvalitativni pokazatelji, koji su u skladu sa navedenim metodologijama, politikom i pravilima standarda MSFI 9. Prilikom vrednovanja svakog pojedinačnog plasmana po svakom tipu klijenta, u zavisnosti od rejtinga, kolateralizacije plasmana, preostale ročnosti, te kategorije rizika u kojoj je klijent klasifikovan, dodjeljuju se odgovarajući parametri kredinog rizika, na osnovu kojih se dobija iznos očekivanog iznosa kreditnog

gubitka. Formiranje ispravke vrijednosti Banka vrši na grupnoj i individualnoj osnovi u skladu sa navedenim metodologijama i politikom.

3.1.1.1. Valutno inducirani kreditni rizik

Valutno inducirani kreditni rizik je rizik gubitka kojem je dodatno izložena Banka koja odobrava plasmane u stranoj valuti ili sa valutnom klauzulom i koji proizilazi iz dužnikove izloženosti valutnom riziku.

Valutno inducirani kreditni rizik (u nastavku: VIKR) svojstven je svim onim bankarskim sistemima koji se obično nazivaju dolariziranim ili euroiziranim sistemima. Najčešće su to sistemi u kojima su imovina i obaveze banaka (ali i drugih finansijskih institucija i znatnog dijela realnog sektora) iskazani u stranim valutama ili su imovina i obaveze iskazani u domaćoj valuti, ali su indeksirani uz neku, po pravilu, stabilnu konvertibilnu valutu kao što je dolar ili euro (u nastavku: valutna klauzula). Banka je procijenila da ovaj tip rizika nije materijalan zbog postojanja tzv. valutnog odbora (eng. currency boarda) za kojeg se pretpostavlja da predstavlja dovoljan mitigant ovog rizika spuštajući ga u dužem roku ispod nivoa materijalne značajnosti u bankarskom sektoru BiH.

3.1.2. Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke zbog promjene cijena na tržištu, a obuhvata:

- Devizni rizik, koji se odnosi na rizik promjene deviznog kursa i promjene cijene zlata;
- Rizik pozicije, koji predstavlja rizik promjene cijene hartija od vrijednosti ili kod derivativnog finansijskog instrumenta promjene cijene odnosno (osnovnog) instrumenta;
- Robni rizik, koji predstavlja rizik promjene cijene robe.

Budući da Banka nema knjigu trgovanja kao ni pozicije u robi, kapitalni zahtjev i mjerenje izloženost tržišnom riziku se odnosi na mjerenje izloženosti deviznom riziku.

Upravljanje deviznim rizikom podrazumjeva optimizaciju devizne strukture aktive i obaveza, na način koji omogućava da fluktuacije kursa valuta ne ugrožavaju kontinuitet poslovanja i nemaju značajan uticaj na poslovni rezultat Banke.

Banka redovno prati i analizira relevantne faktore koji mogu uticati na fluktuacije kursa valuta.

Devizne aktivnosti koje Banka obavlja su:

- Uspostavljanje i održavanje korespodentnih odnosa sa optimalnim brojem korespodentnih banaka i držanje optimalnog broja računa;
- Poslovi deviznog tržišta;
- Transakcije u zemlji sa stranim valutama koje se odnose na poslovanje sa deviznom efektivom i devizama u aktivi Banke (depoziti, krediti, avansi);
- Obavljanje platnog prometa sa inostranstvom;
- Depozitni poslovi (prikupljanje deviznih depozita i depozita sa valutnom klauzulom);
- Kreditni poslovi sa inostranstvom;
- Kreditni poslovi u zemlji u devizi ili sa deviznom klauzulom i
- Dokumentarni poslovi.

Banka održava usaglašenost sa regulatornim zahtjevima u pogledu upravljanja deviznim rizikom i kontinuirano prati regulatorne propise koji se odnose na devizni rizik.

Ograničenja deviznih aktivnosti Banke u odnosu na priznati kapital Banke, u skladu sa regulatornim propisima, iznose:

- za individualnu deviznu poziciju preko-noći Banke, osim u eurima, najviše do iznosa od 20%;
- za individualnu deviznu poziciju preko-noći Banke, u eurima, najviše do iznosa od 30%;

- za deviznu poziciju Banke najviše do iznosa 30%.

U obračun devizne pozicije, Banka uključuje i stavke aktive i obaveza koje su ugovorene sa valutnom klauzulom.

Imajući u vidu mogućnost značajnije fluktuacije ne EUR valuta u odnosu na KM ili EUR, a u cilju sprečavanja eventualnih gubitaka zbog nepovoljnog kretanja međuvalutnih odnosa na tržištu, Banka je uvela interne limite kao dodatni nivo zaštite.

Pored definisanih limita, Banka redovno vrši stres testiranje promjene deviznih kurseva. Stres testovi se odnose na analizu uticaja iznenadnih promjena kurseva pojedinih valuta na vrijednost deviznog portfelja i poslovni rezultat Banke.

Za potrebe deviznog rizika Banka računa zahtjev za dodatnim kapitalom. U skladu sa propisima regulatora, Banka računa kapitalni zahtjev za devizni rizik ako zbir njene ukupne neto otvorene devizne pozicije prelazi 2% njenog regulatornog kapitala.

3.1.3. Operativni rizik

Operativni rizik je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke usljed propusta u odvijanju poslovnih procesa, ljudskih grešaka, grešaka u sistemu ili dejstva spoljnih faktora. Uloga procesa upravljanja operativnim rizicima je da identifikuje, procijeni, kontroliše i smanji mogućnost nastanka i uticaj operativnih rizika i gubitaka. Banka ne može da eliminiše sve operativne rizike, ali kroz proces evidentiranja i analiziranja operativnih gubitaka može da identifikuje propuste u svojim procesima, proizvodima i procedurama i njihovim unapređivanjem smanji učestalost i negativan uticaj operativnih gubitaka na poslovanje i profitabilnost Banke.

Važan aspekt procesa upravljanja operativnim rizicima je ažurno izvještavanje menadžmenta banke o značajnim operativnim rizicima, kao i permanentna obuka svih zaposlenih uključenih u proces prikupljanja podataka o operativnim rizicima i sveobuhvatno razvijanje svijesti o značaju identifikovanja, mjerenja, kontrole i ublažavanja operativnih rizika. U skladu sa razvojnom politikom Banke implementiran je sistem za upravljanje sigurnošću informacija po standardu ISO 27001. Sigurnosnim tehnikama, sistematskom zaštitom i praktičnim odlukama zahtjeva standarda ISO/IEC 27001 omogućava se bezbjednost informacija i poboljšavaju se usluge čime se podiže kredibilitet kod osoblja, klijenata i partnerskih organizacija.

U cilju minimiziranja nastanka događaja operativnog rizika, Banka uspostavlja odgovarajući okvir koji uključuje: proces identifikovanja događaja operativnog rizika, klasifikacije, analizu, praćenje i monitoring mjera za umanjenje operativnih rizika i sistem ranog otkrivanja događaja operativnog rizika.

Banka kontinuirano vrši ublažavanje operativnog rizika, što podrazumijeva održavanje rizika na prihvatljivom nivou, kroz utvrđivanje mjera za minimiziranje operativnog rizika koje podrazumijevaju:

1. Monitoring kontrole sistema tehničke zaštite;
2. Upravljanje pravima i privilegijama;
3. Incident menadžment;
4. Prikupljanje i analiza ključnih rizik (KRI) indikatora iz mreže filijala;
5. Praćenje realizacije BCP-a (plana kontinuiteta poslovanja) i Planova oporavka (Disaster Recovery Plans);
6. Kontrola stanja gotovine u mreži i iniciranje provođenja mjera za održavanje gotovine u okviru dozvoljenog maksimuma i izvještavanje Uprave;
7. Upravljanje sigurnošću informacija;

Banka je uspostavila proces praćenja i izvještavanja o efektima realizacije primjenjenih mera i tehnika ublažavanja operativnog rizika kroz redovno izvještavanje nadležnih odbora i organa, kao i jasnu podjelu odgovornosti, definisanje pravila o učestalosti i izvještavanju o sprovođenju usvojenih mjera za smanjenje operativnog rizika. Sistem izvještavanja obuhvata periodično izvještavanje o događajima operativnog rizika po vrstama događaja i linijama poslovanja, uzrocima i izvorima nastanka događaja, značajnosti događaja, mjerama koje namjeravaju da se preduzmu ili jesu preduzete u cilju ublažavanja i ograničavanja posljedica događaja i aktivnostima koje je Banka povjerila trećim licima. Jedan od značajnijih operativnih rizika je cyber rizik.

3.1.3.1. Cyber rizik

Cyber rizik je podrizik operativnog rizika, a s obzirom da je izuzetno aktuelna vrsta rizika, neohodno je da Banka da osvrt na isti. Banka je bila prva banka na kojoj je testirana rezervna lokacija i uspješno je prošla test. Informacioni sistem Banke štiti se od spoljnih napada pomoću firewall koji razdvaja mrežu Banke od spoljnog svijeta i dopušta samo onaj telekomunikacioni saobraćaj za koje postoje eksplicitne dozvole. Ovaj uređaj je u stanju da prepozna i neutrališe pokušaje neovlaštenog pristupa, sofisticirane napade poput Dos i DdoS napada, kao i pokušaje izviđanja interne mreže preko eksternih internet adresa. Maliciozni softver je pojam koji obuhvata sve vrste programa koji su napisani sa svrhom da izvrše neku nedozvoljenu radnju, u smislu narušavanja povjerljivosti, integriteta ili dostupnosti informacija.

Banka je instalirala i održava napredni softver za detekciju i uklanjanje virusa koji se svakodnevno ažurira podacima o novim malverima. Pored toga, instaliran je softver koji nadgleda sve periferijske uređaje na svim korisničkim kompjuterima u Banci i ne dozvoljava upotrebu USB stikova, DVD ili drugih medija. Za upotrebu je potrebna posebna dozvola. Ako se upotreba odobri tada se vrši antivirusno skeniranje svakog medija svaki put kada se ubaci ili konektuje sa kompjuterom. Primjenom navedenih praksi uticaj ovog rizika sveden je ispod materijalne značajnosti.

3.1.4. Rizik likvidnosti finansiranja

Rizik likvidnosti predstavlja rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed nesposobnosti Banke da ispunjava svoje dospjele obaveze, i to zbog:

- povlačenja postojećih izvora finansiranja, odnosno nemogućnosti pribavljanja novih izvora finansiranja ili
- otežanog pretvaranja imovine u likvidna sredstva zbog poremećaja na tržištu.

Upravljanje rizikom likvidnosti se sprovodi kroz identifikaciju, merenje, ublažavanje, praćenje, kontrolu i izvještavanje o riziku likvidnosti, na unutardnevnom, dnevnom, sedmičnom, desetodnevnom, mjesečnom, kvartalnom, polugodišnjem i godišnjem nivou.

3.1.5. Rizik države

Predstavlja rizik koji obuhvata potencijalne ekonomske i političke rizike. Banka je procjenila da bi usljed smanjenja privredne aktivnosti i poremećaja na tržištu moglo doći do pada tražnje za novim kreditima, povećanja stope nenaplativosti postojećih kredita, te povećanja kamatnih stopa na kredite. Rizik države se ogleda u sticanju izvora u inostranstvu, kod stranih Banka i razvojno kreditnih finansijskih institucija. Eksterni rejting države u kojoj Banka posluje diktira cijenu pribavljanja izvora u inostranstvu. BIH ima eksterni rejting ispod investment grade-a, te bi time izvore koje bi Banka dobila bili skuplji zbog rizika koji nosi država. Skuplje izvore finansiranja Banka bi morala ugraditi u svoju kamatnu maržu, što bi za posledicu imalo da plasirani krediti iz navedenih linija budu skuplji tj. sa višom kamatnom stopom. Sa tim linijama Banka ne bi bila konkurentna na tržištu, te bi bila izložena riziku da izgubi dio tržišnog učešća. S obzirom na to da je Banka sa domaćim privatnim kapitalom i ne

planira se zaduživati, niti sticati izvore na inostranom tržištu, dolazi se do zaključka da analizirani rizik ne bi imao materijano značajan uticaj na kapital Banke.

3.1.6. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi

Kamatni rizik u bankarskoj knjizi predstavlja rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu pozicija iz bankarske knjige usljed promjene kamatnih stopa. Upravljanje kamatnim rizikom podrazumjeva blagovremeno identifikovanje izloženosti kamatnom riziku i održavanje optimalnog nivoa izloženosti u cilju očuvanja kapitala Banke i stabilnosti kamatnog prihoda, uz minimiziranje negativnih efekata promjene kamatnih stopa na ekonomsku vrijednost kapitala i finansijski rezultat Banke.

3.1.7. Rizik kreditne koncentracije

Rizik koncentracije je rizik gubitka koji proizilazi iz velike izloženosti Banke prema određenoj grupi dužnika. Koncentracija kreditnog rizika nastaje kada značajan broj komitenata pripada sličnoj industriji ili istom geografskom području ili imaju slične ekonomske karakteristike što može biti od uticaja na izmirivanje njihovih ugovornih obaveza u slučaju promjena u ekonomskim, političkim ili nekim drugim okolnostima koje ih jednako pogađaju. Da bi se ostvario i održao sigurniji kreditni portfolio i da bi se minimizirao rizik koncentracije, utvrđuju se mjere bezbjednosti definisanjem maksimalnih nivoa izloženosti i kreditnih limita kao i redovnim praćenjem poštovanja utvrđenih limita.

3.1.8. Strateški rizik

Strateški rizik je mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat ili kapital banke uslijed nepostojanja odgovarajuće politike i strategija, te njihovog neadekvatnog sprovođenja, kao i uslijed promjena u okruženju u kome banka posluje ili izostanka odgovarajućeg reagovanja banke na te promjene.

3.1.9. Rizik reputacije

Rizik reputacije je rizik gubitka povjerenja u integritet Banke do kojeg dolazi zbog nepovoljnog javnog mišljenja koje se tiče poslovne prakse Banke, koje proizilazi iz aktivnosti Banke, poslovnih veza Banke sa pojedinačnim klijentima ili aktivnosti članova organa Banke, nezavisno da li postoji osnova za takvo mišljenje. Rizik reputacije spada u rizike koji su teško mjerljivi. Istorijski posmatrano, Banka do sada nije imala zabilježene gubitke po osnovu ovog rizika. Činjenica je da Banka posluje u okruženju gdje je tržište kapitala slabije razvijeno, što dovodi do zaključka da navedeni rizik ne bi imao materijalno značajan uticaj na kapital i poslovanje Banke.

3.1.10. Poslovni rizik

Poslovni rizik je negativna neočekivana promjena obima poslovanja i/ili promjena profitnih marži banke zbog pogoršanja tržišnog okruženja i neadekvatnih poslovnih planova i/ili odluka te ponašanja korisnika usluga i potrošača na tržištu koja može dovesti do značajnih gubitaka i umanjenja tržišne vrijednosti Banke.

3.1.11. Upravljački rizik

Upravljački rizik je rizik gubitka do kojeg dolazi zato što Banka zbog svoje veličine ima ograničen kapacitet za uspostavljanje sofisticiranih upravljačkih mehanizama, sistema i kontrola. Banka kontinuirano radi na smanjenju ovog rizika na način da svi procesi u Banci i njihovi nosioci budu jasno razgraničeni i definisani.

3.2. Organizacija funkcije upravljanja rizicima

Aдекватnu organizacionu strukturu Banka uspostavlja utvrđivanjem i jasnim razgraničenjem ovlaštenja i odgovornosti u upravljanju rizicima i kroz sistem unutrašnjih kontrola. Organizaciono, Banka je strukturirana na način dosljedne podjele odgovornosti, čime je osigurana operativna i organizaciona razdvojenost funkcija ugovaranja transakcija od funkcija pozadinskih poslova i od funkcije kontrole rizika.

Nadzorni odbor odgovoran je za sveobuhvatan pristup upravljanju rizicima, za razumijevanje prirode i ukupnog nivoa rizika kojem je Banka izložena u svom poslovanju. Nadzorni odbor, na prijedlog Uprave Banke, usvaja:

- Strategiju upravljanja rizicima,
- Politike upravljanja rizicima i
- Organizacionu strukturu Banke.

S ciljem efikasnog upravljanja rizicima i uspostavljanja efikasne organizacione strukture za upravljanje rizicima, Nadzorni odbor je dužan :

- Uspostaviti kulturu rizika u banci;
- Usvojiti strategiju i politiku upravljanja rizicima, te nadzirati njihovo sprovođenje;
- Uspostaviti jasne i dosljedne linije ovlaštenja i odgovornosti preuzimanje i upravljanje rizicima, uključujući razgraničenja ovlaštenja i odgovornosti između Nadzornog odbora i drugih odbora u banci, s jedne strane, i Uprave i drugih zaposlenih uključenih u proces upravljanja rizicima, s druge strane;
- Imenovati lice na višem rukovodnom nivou sa isključivim odgovornostima za upravljanje rizicima u banci, koje je nezavisno u svom radu i jasno odgovorno za funkciju upravljanja rizicima;
- Obezbijediti aktivno uključivanje lica iz prethodnog stava u izradu strategije i politike upravljanja rizicima i prilikom donošenja svih značajnih odluka o upravljanju rizicima;
- Obezbijediti potrebne nadležnosti, organizacioni status, resurse i direktnu liniju izvještavanja Nadzornog odbora i/ili Odbora za rizike, ukoliko je osnovan, uključujući i mogućnost da gore navedeno lice sa isključivim odgovornostima za upravljanje rizicima, u slučaju specifičnih kretanja u području rizika, postavlja pitanja i upozorava o istim Nadzorni odbor i/ili Odbor za rizike, ne dovodeći u pitanje nadležnosti Uprave banke, pri čemu Nadzorni odbor i Odbor za rizike, određuju vrstu, obim, oblik i učestalost izvještavanja o rizicima, koje će dostavljati nadležne funkcije, organizacione jedinice, odnosno zaposleni u banci, u skladu sa donesenim internim aktima banke.

Uprava Banke je odgovorna za uspostavljanje efikasnog procesa upravljanja rizicima putem:

- organizacione strukture,
- razgraničenja ovlaštenja i odgovornosti,
- obezbjeđenja odgovarajućeg nivoa kompetencija,
- sistema unutrašnjih kontrola,
- redovnog revidiranja usvojenih internih akata i
- uspostavljanjem odgovarajuće organizacione kulture.

Nadzorni odbor i Uprava Banke moraju biti adekvatno uključeni u proces upravljanja rizicima u banci.

Kao i Nadzorni odbor, Uprava banke je, takođe, odgovorna za za sveobuhvatni pristup upravljanju rizicima. Dužna je da se aktivno uključi u proces upravljanja rizicima i, u tom smislu, odgovorna je za:

- Uspostavljanje adekvatne komunikacije, razmjene informacija i saradnje sa svim organizacionim dijelovima banke, a radi sprovođenja Strategije, Politike, procedura i ostalih internih akata za upravljanje rizikom;

- Obezbeđenje odgovarajućeg broja zaposlenih sa stručnim znanjima i iskustvom u upravljanju u svim rizicima, poslovima vrednovanja imovine banke, metodologijama za identifikovanje i mjerenje, odnosno procjenu rizika kojima je banka izložena, te testiranju otpornosti na stres;
- Određivanje ključnih zaposlenih koji su uključeni u proces upravljanja rizicima i zamjene za te zaposlene;
- Periodični pregled, odnosno po potrebi predlaganje izmjena Strategije i Politike, te usvajanje izmjena procedura i ostalih internih akata za upravljanje rizicima;
- Održavanje efikasnosti unutrašnjih kontrola ugrađenih u sistem upravljanja rizicima, uključujući i obezbeđenje sigurnosti informacionih sistema;
- Uspostavljanje odgovarajućih postupaka za procjenu uticaja uvođenja novih proizvoda, usluga ili sistema na izloženost banke riziku;
- Adekvatno i blagovremeno preduzimanje mjera u procesu upravljanja rizicima u skladu sa Startegijom, Politikom, procedurama i ostalim internim aktima za upravljanje rizicima.

Sektor za upravljanje rizicima je odgovoran za operativno sprovođenje Strategije u relevantnim poslovnim procesima, kao i za razvoj sa njom povezanih Politika i ostalih internih akata nižeg ranga u vezi upravljanja rizicima. Isto tako, sektor za upravljanje rizicima je odgovoran za redovno, pravovremeno i tačno izvještavanje Nadzornog odbora i Uprave Banke. U slučaju prekoračenja interno propisanih limita, Sektor za upravljanje rizicima izvještava Nadzorni odbor i Upravu Banke i učestvuje u propisanim korektivnim akcijama u cilju vraćanja poslovanja u limitima propisane okvire. Sektor za upravljanje rizicima je odgovoran da predlaže kontrolne mehanizme i načine upravljanja pojedinačnim rizicima.

Odbor za rizike u potpunosti razumije i prati sprovođenje Strategije i Politike, kao i rizični profil Banke i sklonost ka preuzimanju rizika. Odbor za rizike ima sledeće zadatke:

- Izvještava Nadzorni odbor o sprovođenju Strategije, adekvatnosti i načinu sprovođenja usvojene Politike i drugih procedura za upravljanje rizicima,
- Savjetuje Nadzorni odbor Banke o ukupnoj trenutnoj i budućoj sklonosti ka preuzimanju rizika, ne dovodeći pri tom u pitanje odgovornost Uprave i Nadzornog odbora Banke u cjelokupnom upravljanju rizicima u nadziranju banke,
- Preispituje usklađenost cijena proizvoda/usluga banke i po potrebi predlaže plan za poboljšanje u slučaju da cijene ne odražavaju rizike na odgovarajući način u skladu sa poslovnim modelom i Startegijom,
- Ne dovodeći u pitanje zadatke Odbora za naknade, odbor za rizike ispituje uzimaju li podsticaji predviđeni politikom naknada u obzir rizik, kapital, likvidnost i vjerovatnoću, te vremenski raspored zarada, kako bi pomogao uspostavljanju dobrih politika i praksi naknada konzistentnih sa preuzetim rizicima,
- Preispituje adekvatnost uspostavljenih planova oporavka, sa aspekta njihovog uključivanja u sistem upravljanja rizicima i sprovodivosti mjera definisanih tim planovima, te po potrebi predlaže mjere za njihovo poboljšanje.

Kreditni odbori Banke odgovorni su za donošenje odluka o odobravanjima novih plasmana, restrukturiranjima postojećih, te izmjene ostalih uslova pod kojima se odobravaju plasmani do limita koji su definisani Odlukom o ovlaštenjima različitih nivoa odlučivanja.

Odbor za upravljanje aktivnom i pasivom (ALCO odbor) ima sveobuhvatnu odgovornost za razvoj strategije upravljanja rizicima i implementacije principa, okvira, politika i limita. Odbor je odgovoran za fundamentalne nalaze po pitanju rizika kao i za upravljanje i praćenje relevantnih odluka vezanih za sve vrste rizika. Prateći trendove pojedinih vrsta rizika, odbor za upravljanje aktivom i pasivom daje prijedloge i mjere za poboljšanje istih.

Odbor za reviziju je odgovoran za nadzor i angažovanje eksterne revizorske firme koja će obaviti reviziju godišnjih finansijskih izvještaja. Odbor za reviziju Nadzornom odboru i Skuštini akcionara prezentuje kompletnu reviziju godišnjeg finansijskog izvještaja. Pored navedenog, Odbor za reviziju je dužan nadgledati poslove interne revizije.

Interna revizija je odgovorna za identifikovanje, praćenje i ocjenu rizika u poslovanju Banke, te provjeru da li je u Banci uspostavljen sistem interne kontrole koji osigurava da se tim rizicima upravlja na način da se ti rizici umanjuju na prihvatljivu mjeru.

Samostalno odjeljenje za usklađenost poslovanja je odgovorno za praćenje i procjenu rizika usklađenosti sa zakonima, preporukama i propisima, te međusobnu usaglašenost internih akata kojima se definiše upravljanje rizicima.

3.3. Obuhvatnost i karakteristike sistema izvještavanja o rizicima, kao i način mjerenja rizika

Banka izvještava po svim vrstama rizika: kreditnom riziku, riziku koncentracije koji uključuje rizik izloženosti Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica, tržišnom riziku koji obuhvata kamatni i devizni rizik, operativnom riziku, riziku likvidnosti u skladu sa odlukama Agencije za bankarstvo Republike Srpske, internim politikama i procedurama.

Izvještavanje o rizicima, kao i način mjerenja odnosno procjena rizika sastavni je dio mjesečnih, kvartalnih i godišnjih izvještaja koji se dostavljanju Nadzornom odboru Banke, Upravi Banke, Odboru za rizike i drugim relevantnim organima odlučivanja, a kojima su obuhvaćeni:

- Podaci o strukturi i kretanju portfolija,
- Podaci o ključnim pokazateljima kvaliteta kreditnog i ukupnog portfolija: nivo problematičnih plasmana (NPL), iznos regulatornih rezervisanja i ispravki vrijednosti za kreditne gubitke, pokrivenost problematičnih plasmana regulatornim rezervama i ispravkama vrijednosti za kreditne gubitke,
- Podaci o koncentraciji izloženosti, izloženost po grupama povezanih lica i lica u posebnom odnosu sa bankom, pokrivenost kolateralima, izloženost po nivoima kreditnog rizika i klasama rejtinga,
- Pregled stopa adekvatnosti kapitala,
- Podaci o riziku likvidnosti: kretanje 10 najvećih depozita Banke, limiti po najvećim depozita u odnosu ukupna novčana sredstva, limiti ročne usklađenosti,
- Podaci o tržišnom riziku odnosno deviznom riziku budući da Banka nema knjigu trgovanja: praćenje limita otvorene pozicije po valuti,
- Podaci o izloženosti operativnom riziku: procjene rizika informacionog sistema, ključni risk indikatori, štetni događaji i operativni gubici ukoliko postoje.

Mjerenje, odnosno procjena rizika definisana je i opisana kod svake pojedinačne vrste rizika.

3.4. Adekvatnost uspostavljenog sistema upravljanja rizicima Banke u odnosu na njen rizični profil i poslovnu politiku i strategiju

Sistem upravljanja rizicima predstavlja:

- odgovarajuću organizacionu strukturu,
- relevantne procese,
- interne akte (politike i procedure),
- kompetencije i informacioni sistem koji omogućavaju Banci optimalno upravljanje svim materijalno značajnim rizicima kojima je izložena te
- upravljanje svojom ukupnom rizičnom pozicijom.

Odgovarajuća organizaciona struktura - Pored toga što Sektor za upravljanje rizicima predstavlja organizacionu jedinicu kojoj je primarni zadatak upravljanje i kontrola rizika, u sistem upravljanja rizicima uključene su sve ostale organizacione jedinice Banke, sa jasnim ovlašćenjima i odgovornostima.

Relevantni procesi - Poslove vezano za upravljanje rizicima možemo podijeliti na:

- poslovi strateškog nivoa koji direktno utiču na dugoročnu poziciju Banke, upravljanje kapitalnom pozicijom Banke i adekvatnost regulatornog i internog kapitala i
- poslovi operativnog nivoa koji direktno utiču na poslovanje, odnosno na portfolio.

Interni akti - Strateški dio upravljanja rizicima propisan je Strategijom te sa njom usko povezanom Politikom o postupku interne procjene adekvatnosti kapitala dok je operativni dio pokriven ostalim politikama upravljanja različitim tipovima rizika. Uprava Banke osigurava stalnu usklađenost internih akata Banke za upravljanje rizicima.

Kompetencije - Nadzorni odbor, Uprava Banke, te više rukovodstvo i zaposleni u organizacionim jedinicama vezanim za kontrolne funkcije upravljanja rizicima su nosioci ključnih vještina i znanja potrebnih za upravljanje rizicima.

Informacioni sistem - Upravljanje rizicima se bazira na analizi istorijskih podataka kao i na mogućnostima uvida u sve relevantne podatke. Informacioni sistem osigurava analitičku bazu podataka za upravljanje rizicima. Uprava Banke osigurava da informacioni sistem Banke bude strukturisan i integrisan na način koji omogućava optimalni nivo operativnog i strateškog upravljanja rizicima.

Bančin sistem za upravljanje rizicima podržava optimalno funkcionisanje tj. održavanja i unapređenje njenog okvira za upravljanje rizicima.

3.5. Tehnike ublažavanja rizika, kao i načini koje Banka koristi za obezbjeđivanje i praćenje efikasnosti u ublažavanju rizika

Ublažavanje rizika podrazumijeva diverzifikaciju, prenos, smanjenje i/ili izbjegavanje rizika, a Banka ga sprovodi imajući u vidu svoj rizični profil.

Za ublažavanje rizika Banka koristi različite mjere:

- sistemi limita,
- sistemi ovlašćenja,
- instrumenti i načini osiguranja, koji su opisani kod pojedinačnih rizika.

Tehnike za ublažavanje kreditnog rizika su sastavni dio kreditnog procesa, te se pored finansijske analize klijenta kojom se provjerava kreditna sposobnost, izračunava i interni rejting klijenta kojim se predviđa vjerovatnoća ulaska u status neizmirenja, te vrši analiza instrumenata kreditne zaštite, odnosno instrumenata obezbjeđenja.

Politikom obezbjeđenja plasmana koja je sastavni dio opšte poslovne politike Banke, a predstavlja ključni dokument kojima se uređuju tehnike ublažavanja, propisani su minimalni standardi prihvatljivosti različitih instrumenata obezbjeđenja plasmana koje Banka daje pravnim licima i stanovništvu. Ovom tehnikom ublažavanja nastoji se postići svođenje kreditnog rizika na prihvatljiv nivo, a primjenjuje se prilikom odobravanja plasmana.

Instrumenti obezbjeđenja se odnose na sve vrste izloženosti Banke kod kojih može doći do nemogućnosti naplate dospjelog potraživanja.

Svi instrumenti obezbjeđenja plasmana minimalno moraju ispuniti sljedeće zahtjeve:

- dokazati zakonsku osnovu realizacije instrumenata i kontrolu provedivosti potraživanja u pravnom sistemu;
- obezbijediti da se vlasništvo može jasno identifikovati i dokazati, da se kolateral može registrovati, redovno kontrolisati, pratiti, ponovo vrednovati po potrebi, te da se može realizovati;
- kolaterali koji predstavljaju pokretnu imovinu (zalihe, oprema i slično) i kolaterali koji predstavljaju nepokretnosti moraju biti osigurani od strane, za Banku, prihvatljive osiguravajuće kompanije. Polisa osiguranja treba biti vinkulirana u korist Banke i obavezno se obnavljati svake godine u toku otplate plasmana.

Prihvatljivi instrumenti obezbjeđenja koje Banka uzima kao obezbjeđenje u zavisnosti od vrste i iznosa plasmana su:

- Novčani depozit,
- Hartije od vrijednosti,
- Plemeniti metali,
- Garancije,
- Nepokretna imovina,
- Oprema,
- Zalihe,
- Motorna vozila i
- Potraživanja

3.6. Opis povezanosti rizičnog profila Banke sa njenom poslovnim strategijom, kao i sažet prikaz ključnih pokazatelja poslovanja Banke

Katalog rizika

Poslovanje Banke izloženo je širokom spektru različitih međusobno, više ili manje, povezanih rizika. Katalog rizika Banke je popis svih tipova rizika sa ključnim karakteristikama, koje opisuju njih same i način na koji se njima upravlja unutar Banke.

Katalog rizika Banke pruža sljedeće informacije o svakom od analiziranih vrsta rizika:

- naziv rizika,
- internu definiciju rizika,
- kategorizaciju (grupa i podgrupa rizika),
- regulatornu mandatnost rizika,
- analizu tretmana rizika (analizu pokrivenosti internim aktima i procedurama, analizu regulatornog tretmana, analizu kvaliteta implementirane mitigacije),
- procjenu izloženosti Banke predmetnoj vrsti rizika,
- procjenu mogućnosti kvantifikacije rizika,
- analizu načina upravljanja vrstom rizika i povjerenja u implementirane interne kontrole,
- analizu sprovođenja zaštite od rizika,
- analizu dostupnosti i kvaliteta istorijskih podataka o predmetnoj vrsti rizika,
- procjenu porijekla faktora rizika (egzogeni, odnosno endogeni),
- odgovornosti,
- ekspertnu procjenu nivoa materijalnosti,
- procjenu stepena materijalne značajnosti,
- procjenu kapitalne osjetljivosti, te
- prijedlog odgovarajućeg tretmana predmetnog rizika za sljedeći period.

Katalogom rizika Banke obuhvaćeni su svi materijalno značajni rizici koji su navedeni u tački 3.1.

Materijalni rizici – u procjeni nivoa materijalnosti eksperti Banke su se vodili kombinacijom objektivnih i subjektivnih procjena učestalosti i intenziteta istorijskih i potencijalnih gubitaka (“likelihood-intensity heatmap”) na osnovu kojih je vršeno vrednovanje svake od identifikovane vrste rizika.

Banka je svjesna da upotreba osnovnih i standardizovanih regulatornih pristupa za određivanje adekvatnosti regulatornog kapitala Banke može imati za rezultat veće ili manje potcjenjivanje ili precjenjivanje efekata pojedinih vrsta rizika. Iz tog razloga Banka je procjeni nivoa materijalnosti svake od identifikovanih vrsta rizika posvetila dodatnu pažnju, te je utvrdila internu Skalu nivoa materijalnosti.

Procjena materijalnosti i rizični profil banke

Nivo materijalnosti	Identifikacija rizika	Klasa materijalnosti	Materijalna značajnost za poslovanje
0	Neidentifikovani rizici	Banka NIJE izložena ovom tipu rizika (N-rizik)	Rizici koji NISU materijalno značajni
1	Identifikovani	Rizik SLABE materijalnosti za Banku (S-rizik)	Rizici koji JESU materijalno značajni
2		Rizik GRANIČNE materijalne značajnosti (G-rizik)	
3		Rizik UMJERENE materijalne značajnosti (U-rizik)	
4		Rizik IZNIMNE materijalne značajnosti za Banku (I-rizik)	
5			
6			
7			
8			
9			
10			

- N-rizik - Izloženost riziku ne postoji (alternativno: indikatori izloženosti riziku su zanemarive vrijednosti),
- S-rizik - Identifikovana slaba izloženost riziku, ali nije materijalna u kontekstu cjelokupne izloženosti poslovanja rizicima,
- G-rizik - Identifikovana ograničena izloženost riziku, ali bi nastavak poslovanja Banke mogao ugroziti samo u ograničenom broju vrlo rijetkih situacija,
- U-rizik - Identifikovana značajna izloženost riziku koji može ugroziti nastavak poslovanja Banke,
- I-rizik - Identifikovana vrlo značajna izloženost riziku.

Materijalno značajnim rizikom Banka smatra svaki onaj identifikovani tip rizika koji bi u određenim situacijama mogao ugroziti nastavak njenog poslovanja. Pri tom se Banka služi sljedećim indikatorima:

- opštom procjenom ranjivosti poslovanja (financijske pozicije Banke) na izloženost predmetnoj vrsti rizika,
- istorijskom volatilnošću izloženosti poslovanja predmetnoj vrsti rizika,
- istorijskim gubicima (učestalost i iznos) koji mogu biti povezani sa predmetnom vrstom rizika (analiza materijalnih učinaka na dobiti i gubitke Banke).

Prilikom korišćenja indikatora, Banka uzima u obzir trenutno stanje, ali i izgleda za naredni period. Prag materijalne značajnosti odobrava Nadzorni odbor Banke na prijedlog Uprave Banke, a Banka ga primjenjuje na sve identifikovane vrste rizika.

Banka agregira sve materijalno značajne rizike u svoju ukupnu rizičnu poziciju koju poslije upoređuje sa nivoom regulatornog i internog kapitala. Spektar svih materijalno značajnih rizika kojima je Banka izložena predstavlja profil rizičnosti Banke.

Banka sve materijalno značajne rizike dijeli na:

- Kapitalno relevantne - one vrste rizika od uticaja za koje Banka smatra da mora osigurati kapitalnu zaštitu poslovanja, te
- Kontrolno relevantne - one vrste rizika koji, uprkos svojoj materijalnoj značajnosti, ne zahtijevaju kapitalnu zaštitu, odnosno Banka ih tretira putem primjerenog kontrolno-upravljačkog okvira.

Dalje, Banka rizike kojima je izložena u svom poslovanju dijeli na mjerljive (kvantibilne) i nemjerljive (nekvantibilne).

Na osnovu navedenih podjela kao rezultat dobija se Katalog rizika Banke čiji je rezime dat u sklopu redovnog Godišnjeg izvještaja o primjeni postupka procjenjivanja adekvatnosti internog kapitala.

Kako bi se mogao uporediti ukupni ekonomski kapital Banke sa dostupnim internim kapitalom, odnosno sa ukupnim kapacitetom (preuzimanja) rizika, Banka svoj interni kapital, kao i kapacitet (preuzimanja) rizika, određuje samo u odnosu na one rizika koje smatra istovremeno:

- Materijalno značajnim za svoje poslovanje te
- Kapitalno relevantnim.

Sve rizike, kojima je izložena ili kojima može biti izložena u svom poslovanju, identifikovane kao materijalno značajne Banka obuhvata svojim ICAAP procesom.

Imajući u vidu dugoročno postavljanje strateških ciljeva kao i poslovnih planova usvojenih od strane Nadzornog odbora i Uprave Banke utvrđuje se ukupna sklonost preuzimanja rizika. Sklonost preuzimanja rizika Banka opisuje trenutnim i ciljanim „apetitom za Rizik“, a isti je određen sa propisanim parametrima odnosno smjernicama u vezi racija i kontrola (izloženosti, koncentracije) koje su implementirane u Banci, a koje usvaja Nadzorni odbor Banke u dokumentu Odluka Nadzornog odbora Banke o prihvatljivom nivou rizika.

Apetit za rizikom predstavlja metodu Banke za traženjem i očuvanjem ravnoteže između željenog povrata i rizika, a uvažavajući sve aktivnosti vezane za provođenje Strateškog plana Banke. Prilikom utvrđivanja apetita za rizikom, te donošenja Odluke o prihvatljivom nivou rizika, uvijek se razmatraju sljedeće dimenzije: dobit, kapital, likvidnost, reputacija, organizacijska ograničenja, poređenje sa neposrednom konkurencijom.

Indikatori za navedene dimenzije koji se dostavljaju ALCO Odboru se prate kvantitativno i kvalitativno u skladu sa Metodologijom izračuna internih pokazatelja te Odlukom o prihvatljivom nivou rizika.

Prikaz ključnih pokazatelja Banke:

Ključni indikatori poslovanja	31.12.2018
Profitabilnost imovine (ROA)	0,55%
Profitabilnost kapitala (ROE)	7,95%
Kretanje C/I racija	58,69%
Učešće neto kamata u prihodima	54,28%
Učešće neto naknada u prihodima	38,38%
Ukupna dobit	10.699 mil KM

3.7. Način informisanja organa upravljanja Banke o rizicima

Nadzorni odbor, Uprava Banke, ALCO obor i Odbor za rizike su aktivno uključeni u proces upravljanja rizicima u Banci, a kroz redovne sjednice i materijale su informisani o svim rizicima koji su značajni za poslovanje Banke.

Sektor za upravljanje rizicima redovno, pravovremeno i tačno izvještava Nadzorni odbor i Upravu Banke o rezultatima mjerenja odnosno procjeni nivoa rizika kojima je Banka izložena.

Izvještaji koji se dostavljaju Nadzornom odboru, Upravi Banke i relevantnim nivoima odlučivanja uključuju:

- standardne izvještaje (propisane strukture i sadržaji koje nadležni organizacioni dijelovi Banke izrađuju unaprijed utvrđenom periodikom) i
- povremene izvještaje (u slučaju potrebe za dodatnim informacijama koje nisu pokrivene standardnim izvještajima).

Uprava Banka, Nadzorni odbor i Odbor za rizike informišu se putem izvještaja:

- kontrolne funkcije za upravljanje rizicima kojim je obuhvaćeno kretanje izloženosti Banke rizicima, ispunjavanju zakonskih i internih limita, praćenje kapitalnih zahtjeva Banke i kapitalno relevantnih rizika;
- o internoj procjeni adekvatnosti kapitala (ICAAP) kojim su obuhvaćeni svi rizici kojima je Banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju, a koji su identifikovani kao materijalno značajne.

4. Kapital Banke

4.1. Kapital Banke čini zbir osnovnog i dopunskog kapitala, pri čemu osnovni kapital Banke čini zbir redovnog osnovnog kapitala i dodatnog osnovnog kapitala. Struktura kapitala je prikazana u sljedećoj tabeli:

(u 000 KM)

Br.	Stavka	Iznos
1	REGULATORNI KAPITAL	188.216
1.1	OSNOVNI KAPITAL	148.113
1.1.1	REDOVNI OSNOVNI KAPITAL	148.113
1.1.1.1	Instrumenti kapitala koji se priznaju kao redovni osnovni kapital	142.707
1.1.1.2	Zadržana dobit	1
1.1.1.3	Ostali ukupni rezultat	40
1.1.1.4	Ostale rezerve	8.562
1.1.1.5	(-) Ostala nematerijalna imovina	-3.197
1.1.1.6	(-) Odložena poreska imovina koja zavisi od buduće profitabilnosti i neproizilazi iz privremenih razlika umanjjenih za povezane poreske obaveze	-
1.1.1.7	(-) Odbici od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuju dodatni osnovni kapital	-
1.1.1.8	(-) Odloženo poresko sredstvo koje se može odbiti i koja zavisi od buduće profitabilnosti i proizilazi iz privremenih razlika	-
1.1.2.	DODATNI OSNOVNI KAPITAL	0
1.1.2.1	Instrumenti kapitala koji se priznaju kao dodatni osnovni kapital	-
1.1.2.2	(-) Odbici od stavki dopunskog kapitala koji premašuju dopunski kapital	-
1.1.2.3	Odbitak od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuje dodatni osnovni kapital (odbija se od redovnog osnovnog kapitala)	-
1.2	DOPUNSKI KAPITAL	40.103
1.2.1	Instrumenti kapitala i subordinisani krediti koji se priznaju kao dopunski kapital	37.600
1.2.2	Opšte ispravke vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardizovanim pristupom	14.308
1.2.3	Odbitak od stavki dopunskog kapitala koji premašuje dopunski kapital (odbijen u dodatnom osnovnom kapitalu)	-
1.2.4	Elementi ili odbici od dopunskog kapitala – ostalo	-11.805

4.2. Podaci o osnovnim karakteristikama finansijskih instrumenata koji se uključuju u obračun regulatornog kapitala:

- Instrumenti osnovnog akcionarskog kapitala

Broj	Karakteristike instrumenta	Opis
1.	Emitent	Nova banka a.d. Banja Luka
1.1.	Jedinstvena oznaka	BA100NOVBRE1
Tretman u skladu sa regulatornim okvirom		
2.	Priznat na pojedinačnoj / konsolidovanoj osnovi	na pojedinačnoj osnovi
3.	Vrsta instrumenta	obične akcije
4.	Iznos koji se priznaje za potrebe izračunavanja regulatornog kapitala u hiljadama KM, sa stanjem na dan posljednjeg izvještavanja	134.638 KM
5.	Nominalni iznos instrumenta	broj akcija je 134.637.768 komada nominalne vrijednosti 1 KM
5.1.	Emisiona cijena	emisiona cijena je jednaka nominalnoj cijeni
5.2.	Otkupna cijena instrumenta	otkupna cijena je jednaka tržišnoj cijeni na berzi
6.	Računovodstvena klasifikacija	akcionarski kapital
7.	Datum izdavanja instrumenta	Inicijalni datum izdavanja 31.12.1999.
8.	Instrument sa datumom dospeljeća ili instrument bez datuma dospeljeća	bez datuma dospeljeća
8.1.	Inicijalni datum dospeljeća	bez dospeljeća
9.	Opcije kupovine od strane emitenta	ne
9.1.	Prvi datum aktiviranja opcije kupovine, uslovni datum aktiviranja opcije kupovine i otkupna vrijednost	nije primjenjivo
9.2.	Naknadni datum aktiviranja opcije kupovine (ako je primjenjivo)	nije primjenjivo
Kuponi/dividend		
10.	Fiksna ili promjenljiva dividend / kupon	nije primjenjivo
11.	Kuponska stopa i povezani indeksi	BIRS
12.	Postojanje mehanizma obaveznog otkazivanja dividende	ne
13.1.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa vremenom isplate dividend / kupona	djelimično diskreciono pravo
13.2.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa iznosom dividend / kupona	djelimično diskreciono pravo
14.	Mogućnost povećanja prinosa ili drugih podsticaja za otkup	ne
15.	Nekumulativne ili kumulativne dividende / kuponi	nekumulativni
16.	Konvertibilan ili nekonvertibilan instrument	nekonvertibilan
17.	Ako je konvertibilan, uslovi pod kojim može doći do konverzije	nije primjenjivo
18.	Ako je konvertibilan djelimično ili u cjelosti	nije primjenjivo
19.	Ako se može konvertovati, stopa konverzije	nije primjenjivo
20.	Ako je konvertibilna, obavezna ili dobrovoljna konverzija	nije primjenjivo
21.	Ako je konvertibilan, instrument u koji se konvertuje	nije primjenjivo
22.	Ako je konvertibilan, emitent instrumenta u koji se konvertuje	nije primjenjivo
23.	Mogućnost smanjenja vrijednosti	ne
24.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, uslovi pod kojim može doći do smanjenja vrijednosti	nije primjenjivo
25.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, djelimično ili u cjelosti	nije primjenjivo
26.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, trajno ili privremeno	nije primjenjivo
27.	Ako je smanjenje vrijednosti privremeno, opis mehanizama povećanja vrijednosti	nije primjenjivo
28.	Vrsta instrumenta koji će se u slučaju likvidacije ili stečaja isplatiti	subordinirani dug izdat u vidu finansijskog

	neposredno prije navedenog instrumenta	instrumenta
29.	Neusklađene karakteristike konvertovanih instrumenata	ne
30.	Ako postoje, navesti neusklađene karakteristike	nije primjenjivo

- Instrumenti dopunskog kapitala

Broj	Karakteristike instrumenta	Opis
1.	Emitent	Nova banka a.d. Banja Luka
1.1.	Jedinstvena oznaka	BA100NOVBOF5
Tretman u skladu sa regulatornim okvirom		
2.	Priznat na pojedinačnoj / konsolidovanoj osnovi	na pojedinačnoj osnovi
3.	Vrsta instrumenta	subordinirani dug izdat u vidu finansijskog instrumenta
4.	Iznos koji se priznaje za potrebe izračunavanja regulatornog kapitala u hiljadama KM, sa stanjem na dan posljednjeg izvještavanja	36.700 KM
5.	Nominalni iznos instrumenta	376.000 obveznica nominalne vrijednosti 100,00 KM
5.1.	Emisiona cijena	100 KM po obveznici
5.2.	Otkupna cijena instrumenta	n/a
6.	Računovodstvena klasifikacija	obaveza- vrednovanje po amortizovanom trošku
7.	Datum izdavanja instrumenta	19.12.2014. godine
8.	Instrument sa datumom dospjeća ili instrument bez datuma dospjeća	sa datumom dospjeća
8.1.	Inicijalni datum dospjeća	19.12.2024. godine
9.	Opcije kupovine od strane emitenta	da
9.1.	Prvi datum aktiviranja opcije kupovine, uslovni datum aktiviranja opcije kupovine i otkupna vrijednost	nije primjenjivo
9.2.	Naknadni datum aktiviranja opcije kupovine (ako je primjenjivo)	nije primjenjivo
Kuponi/dividende		
10.	Fiksna ili promjenljiva dividend / kupon	fiksna
11.	Kuponska stopa i povezani indeksi	nije primjenjivo
12.	Postojanje mehanizma obaveznog otkazivanja dividende	ne
13.1.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa vremenom isplate dividend / kupona	djelimično diskreciono pravo
13.2.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa iznosom dividend / kupona	djelimično diskreciono pravo
14.	Mogućnost povećanja prinosa ili drugih podsticaja za otkup	ne
15.	Nekumulativne ili kumulativne dividende / kuponi	nekumulativni
16.	Konvertibilan ili nekonvertibilan instrument	nekonvertibilan
17.	Ako je konvertibilan, uslovi pod kojim može doći do konverzije	nije primjenjivo
18.	Ako je konvertibilan djelimično ili u cjelosti	nije primjenjivo
19.	Ako se može konvertovati, stopa konverzije	nije primjenjivo
20.	Ako je konvertibilna, obavezna ili dobrovoljna konverzija	nije primjenjivo
21.	Ako je konvertibilan, instrument u koji se konvertuje	nije primjenjivo
22.	Ako je konvertibilan, emitent instrumenta u koji se konvertuje	nije primjenjivo
23.	Mogućnost smanjenja vrijednosti	ne
24.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, uslovi pod kojim može doći do smanjenja vrijednosti	nije primjenjivo
25.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, djelimično ili u cjelosti	nije primjenjivo
26.	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, trajno ili privremeno	nije primjenjivo
27.	Ako je smanjenje vrijednosti privremeno, opis mehanizama povećanja	nije primjenjivo

	vrijednosti	
28.	Vrsta instrumenta koji će se u slučaju likvidacije ili stečaja isplatiti neposredno prije navedenog instrumenta	nije primjenjivo
29.	Neusklađene karakteristike konvertovanih instrumenata	ne
30.	Ako postoje, navesti neusklađene karakteristike	nije primjenjivo

5. Kapitalni zahtjevi i adekvatnost kapitala

Banka je definisala da se u svakom trenutku moraju ispunjavati sljedeći kapitalni zahtjevi u skladu sa članom 34. Odluke o izračunavanju kapitala Banke, stav 1:

- Stopu redovnog osnovnog kapitala kao odnos redovnog osnovnog kapitala banke i ukupnog iznosa izloženosti riziku - minimalno 6.75%,
- Stopu osnovnog kapitala kao odnos osnovnog kapitala banke i ukupnog iznosa izloženosti riziku - minimalno 9% i
- Stopu regulatornog kapitala kao odnos regulatornog kapitala i ukupnog iznosa izloženosti riziku - minimalno 12%.

Ukupni iznos izloženosti riziku se izračunava u skladu sa članom 34. stav 3 Odluke o izračunavanju kapitala banke koristeći standardizovani pristup i to za rizikom ponderisane izloženosti za:

- Kreditni rizik, koji se odnosi na kreditni rizik i iznosi izloženosti po osnovu slobodnih isporuka za sve poslovne aktivnosti banke,
- Rizik namirenja / slobodne isporuke
- Rizik pozicije, devizni i robni rizik
- Rizik povezan sa velikim izloženostima koje proizilaze iz stavki knjige trgovanja,
- Operativni rizik

Prilikom izračunavanja regulatornog kapitala, iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po zahtjevu regulatora i kriterijumima klasifikacije predstavlja odbitak, odnosno predmet je regulatornih usklađivanja.

5.1. Kapitalni zahtjev za kreditni rizik za svaku klasu izloženosti

Kapitalni zahtjevi i adekvatnost kapitala, odnosno stope redovnog osnovno kapitala, osnovnog kapitala i regulatornog kapitala, sa stanjem na dan 31.12.2018. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

(u 000 KM)

Adekvatnost kapitala		
Br.	Stavka	Iznos
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	-
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	92.237
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	24.435
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	-
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	-
6.	Izloženosti prema institucijama	10.113
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	230.666
8.	Izloženosti prema stanovništvu	433.849
9.	Izloženosti obezbjeđene nekretninama	173.219
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	96.191
11.	Visokorizične izloženosti	-
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	-
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	-
14.	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima	-
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	1.161
16.	Ostale izloženosti	82.806
17.	Kapitalni zahtjevi za iznos namirenja/ispоруke	-
18.	Kapitalni zahtjevi za tržišne rizike	-
18.1.	Kapitalni zahtjevi za specifični i opšti rizik pozicije po osnovu dužničkih i vlasničkih instrumenata	-
18.2.	Kapitalni zahtjevi za velike izloženosti koje prekoračuju ograničenja definisana Odlukom o velikim izloženostima	-
18.3.	Kapitalni zahtjevi za devizni rizik	-
18.4.	Kapitalni zahtjevi za robni rizik	-
19.	Kapitalni zahtjevi za operativni rizik	148.497
20.	Stopa redovnog osnovnog kapitala	11,45%
21.	Stopa osnovnog kapitala	11,45%
22.	Stopa regulatornog kapitala	14,55%

Banka nije imala kapitalni zahtjev za rizik namirenje / isporuke, ni tržišni rizik.

Za obračun kapitalnog zahtjeva za operativni rizik Banka koristi standardizovani pristup.

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka je imala koeficijent adekvatnosti kapitala od 14,55% i isti je obračunat bez uključene neto dobiti tekuće godine. Koeficijent adekvatnosti kapitala sa uključenom revidiranom neto dobiti tekuće godine će iznositi 15,36%.

Prilikom izračuna adekvatnosti kapitala, Banka na neto rizikom ponderisanu aktivu primjenjuje tehnike umanjenja kreditnog rizika. Banka koristi materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu koja ispunjava uslove po članu 75. Odluke o izračunavanju kapitala banke. U postupku računanja efekata smanjenja kreditnog rizika primjenom materijalne kreditne zaštite, Banka koristi složenu metodu finansijskog kolaterala, u skladu sa članom 88. Odluke o izračunavanju kapitala banke.

5.2. Status neizmirenja finansijskih obaveza

Banka identifikuje sve klijente koji su u statusu neizmirenja finansijskih obaveza (eng.default) uvažavajući smjernice EBA-e i relevantne odluke regulatora.

Status neispunjavanja finansijskih obaveza je nastupio kada je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- Banka smatra vjerovatnim da dužnik neće u cjelosti da podmiri svoje obaveze prema njoj, ne uzimajući u obzir moguću naplatu iz kolaterala (eng.Unlikliness to pay)
- Dužnik više od 90 dana nije u materijalno značajnom iznosu ispunio svoju obavezu po bilo kojoj značajnoj kreditnoj obavezi prema Banci (eng.90+ past due).

Pri ovome Banka slijedi relevantne regulatorске smjernice vezane uz apsolutne i relativne pragove materijalnosti, po svakom segmentu svog portfelja, a definiciju defaulta primjenjuje dosljedno.

Pragovi materijalnosti koje Banka koristi Politikom klasifikacije aktive izložene kreditnom riziku usklađeni su sa pragovima materijalnosti koje je definisao regulator.

Banka status neizmirenja finansijskih obaveza utvrđuje na nivou klijenta / dužnika za sve svoje izloženosti prema njemu. Na osnovu statusa neispunjavanja obaveza klijenta, kao i na utvrđivanju nivoa pojedinačne značajnosti ukupne izloženosti prema klijentu, Banka propisuje različite pristupe pri procjeni visine umanjenja vrijednosti plasmana: pojedinačna ili grupna procjena umanjenja vrijednosti.

5.3. Opis pristupa i metoda koje se koriste za određivanje ispravki vrijednosti za kreditni rizik i rezervisanja po gubicima za vanbilansne stavke

Sa primjenom novog standarada MSFI 9, Banka je uvela nove modele klasifikacije i mjerenja finansijskih instrumenata. U zavisnosti od vrste finansijskog instrumenta, karakteristika ugovorenih novčanih tokova za pojedini finansijski instrument koji se stiče, poslovnog modela za koji se pojedini finansijski instrument stiče, te odabranih opcija, završena je klasifikacija i načini mjerenja finansijskih instrumenata. Utvrđen je tip poslovnog modela za koji se pojedini finansijski instrument stiče. MSFI 9 predviđa tri tipa poslovnog modela držanja finansijskih instrumenata:

- Poslovni model čija je svrha držanje finansijske imovine radi prikupljanja ugovornih novčanih tokova („HtC“);
- Poslovni model čiji se cilj ostvaruje prikupljanjem ugovornih novčanih tokova, ali i prodajom finansijske imovine („HtCoS“);
- Poslovni model sa ostalim ciljevima („Ostalo“).

MSFI 9 je podijeljen u tri različita područja: klasifikacije i mjerenja finansijskih instrumenata, umanjenja vrijednosti i računovodstva zaštite.

U vezi sa prvim područjem, MSFI 9 predviđa da se klasifikacija finansijske imovine određuje, s jedne strane obilježjima pripadajućih ugovornih novčanih tokova, a s druge strane namjerom upravljanja (poslovni model) finansijskim instrumentom.

Umjesto dosadašnje četiri računovodstvene kategorije, finansijska se imovina, prema MSFI 9, može klasifikovati u tri kategorije:

- Finansijska imovina koja se vrednuje po amortizovanom trošku,
- Finansijska imovina koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (za dužničke instrumente rezerva se prenosi na bilans uspjeha u slučaju prestanka priznavanja instrumenta) te
- Finansijska imovina koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Klasifikacija zavisi od namjere zbog koje su finansijski instrumenti stečeni. Banka vrši klasifikaciju finansijskih sredstava prilikom početnog priznavanja i preispituje tu klasifikaciju na svaki datum izvještavanja.

Finansijska imovina se može klasifikovati u prve dvije kategorije i vrednovati po amortizacionom trošku ili po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit samo ako se dokaže da ista dovodi do novčanih tokova koji su isključivo otplate glavnice i kamata (tzv. "solely payment of principal and interest" – "SPPI test"). Vlasničke hartije od vrijednosti uvijek se klasifikuju u treću kategoriju i vrednuju se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, osim u slučaju da subjekt odabere (neopozivo, u trenutku početnog upisa) akcije koje se ne drže u svrhu trgovanja, klasifikovati po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Vezano za klasifikaciju i vrednovanje finansijskih obaveza, ne uvode se značajne promjene u odnosu na sadašnji standard.

Finansijska sredstva se inicijalno vrednuju po fer vrijednosti (uglavnom jednakom iznosu koji se plati ili primi) korigovanoj za nastale zavisne troškove kupovine ili njihovog emitovanja, izuzev finansijskih sredstava i obaveza koje su vrednovane po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Finansijska sredstva i finansijske obaveze se evidentiraju u bilansu stanja Banke od momenta kada se Banka ugovornim odredbama vezala za instrument. Kupovina ili prodaja finansijskih sredstava na redovan način priznaje se primjenom obračuna na datum kada je sredstvo isporučeno drugoj ugovorenoj strani.

Finansijska imovina prestaje da se priznaje kada Banka izgubi kontrolu nad ugovorenim pravima nad tim instrumentima, što se dešava kada su prava korišćenja instrumenata realizovana, istekla, napuštena ili ustupljena. Finansijska obaveza prestaje da se priznaje kada je obaveza predviđena ugovorom ispunjena, otkazana ili istekla.

Finansijska imovina i finansijske obaveze se mogu netirati i prikazati u neto iznosu u bilansu stanja, ako i samo ako Banka ima zakonsko pravo prebijanja priznatih iznosa sredstava i obaveza i ukoliko namjerava da izvrši izmirenje u neto iznosu ili da istovremeno realizuje sredstvo i izmiri obavezu.

U vezi sa umanjnjem vrijednosti, za instrumente koji se vrednuju po amortizacionom trošku i po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (koji nisu vlasnički instrumenti), uvodi se model zasnovan na konceptu očekivanih gubitaka, umjesto sadašnjeg zasnovanog na pretrpljenim (odnosno nastalim) gubicima, s ciljem da se brže prepoznaju gubici. MSFI 9 zahtijeva da se očekivani gubici knjiže na nivou očekivanih gubitaka u sljedećih 12 mjeseci (Prvi nivo kreditnog rizika – 'Stage 1') od početnog priznavanje finansijskog instrumenta. Vremenski horizont za izračunavanje očekivanog gubitka postaje, umjesto toga, cijeli preostali život imovine koja je predmetom vrednovanja, gdje je kreditni kvalitet finansijskog instrumenta doživio "značajno" pogoršanje kreditnog rizika u odnosu na početna mjerenja (Drugi nivo kreditnog rizika – 'Stage 2') ili u slučaju da je imovina djelimično ili potpuno nenadoknadiva (Treći nivo kreditnog rizika – 'Stage 3'). Detaljnije, uvođenje novih propisa za umanjnjem vrijednosti uključuje:

- Alokaciju prihodujuće finansijske imovine u različite nivoe kreditnog rizika ('staging'), kojima odgovaraju ispravke vrijednosti zasnovane na očekivanim gubicima tokom idućih 12 mjeseci (tzv. Nivo 1 – 'Stage 1') ili na očekivanim gubicima za cjelokupni preostali vijek trajanja instrumenta (tzv. Nivo 2 – 'Stage 2'), u prisutnosti značajnog povećanja kreditnog rizika;
- Alokaciju djelimično ili potpuno nenadoknadive finansijske imovine u tzv. Nivo 3 – 'Stage 3', uvijek s ispravkama vrijednosti baziranim na očekivanim gubicima tokom cijelog vijeka trajanja instrumenta;
- Uključivanje u izračun očekivanih kreditnih gubitaka ('ECL - Expected Credit Losses') procjena povezanih sa očekivanim budućim promjenama makroekonomskog okruženja.

Uvođenjem standarda došlo je do širenja koncepta umanjenja vrijednosti finansijskih instrumenata koji se mjere metodom amortizacionog troška tako da on sada osim identifikacije i procjene visine nastalih kreditnih gubitaka, uključuje i identifikaciju kreditnih gubitaka koji još uvijek nisu nastali, nego Banka njihov nastanak očekuje u narednom periodu.

Primjenom novog standarda, kod kojeg iznos umanjenje vrijednosti predstavlja iznos očekivanih kreditnih gubitaka po finansijskoj imovini, Banka svakoj svojoj izloženosti dodjeljuje određenu nenultu vjerovatnoću nastanka gubitaka

Procentna vrijednost očekivanih kreditnih gubitaka, koja se zavisava na parametrima kreditnog rizika računa se putem formule :

$$ECL = PD \times LGD$$

- ECL - očekivani kreditni gubici
- PD - vjerovatnoća defaulta
- LGD - gubitak po nastupanju statusa neizmirenja finansijskih obaveza

Parametri kreditnog rizika

PD – Vjerovatnoća defaulta. Za potrebe procjene vrijednosti PD parametra Banka je sve segmente kreditnih klijenata rasporedila u rejting klase. Svako rejting klasi, koja se smatra PD-homogenom grupom, je na odgovarajući način dodijeljena PiT (eng. "Point-in-Time") vrijednost PD-a. Za one klijente koji posjeduju dodijeljene kreditne rejtinge priznatih vanjskih agencija za procjenu boniteta, Banka koristi eksterne rejtinge i njima pridružene (javno dostupne) jednogodišnje PiT vrijednosti PD-a, kao i višegodišnje ročne strukture PD-a, dok za ostale klijente koristi interne rejtinge. Internim rejtingima su inicijalno dodijeljene odgovarajuće jednogodišnje PiT vrijednosti PD-a, kao i pripadajuća im višegodišnja ročna struktura PD-eva.

LGD – Gubitak po nastanku defaulta. LGD predstavlja bančinu procjenu nivoa gubitka vezanog uz kreditni plasman u slučaju nastupanja statusa neispunjavanja obaveza (defaulta). Cjeloživotni LGD predstavlja skup procjena LGD-a kroz uzastopne različite periode post-defaultne (prisilne) naplate, koje Banka primjenjuje na sve periode unutar cjeloživotnog horizonta kreditnih plasmana, a ne samo na slučaj nastupanja statusa neispunjavanja kreditnih obaveza unutar sljedećih 12 mjeseci. S obzirom da vrijednost LGD-a ne zavisi od kretanja kreditne kvalitete primarnih izvora naplate klijenta, odnosno kretanju nivoa PD-a, može se uniformno primjenjivati u različitim podgrupama kreditnog rizika. Dobijene vrijednosti LGD-a se grupišu po LGD-homogenim grupama te se za svaku od njih procjenjuje reprezentativna vrijednost LGD parametra.

EaD - Izloženost u trenutku defaulta. EaD predstavlja procjenu nivoa do koje Banka može biti izložena dužniku u slučaju i u trenutku njegova defaulta.

Očekivana vrijednost neiskorištenog dijela limita koja bi se mogla iskoristiti (tj konvertovati u bilansnu izloženost) do trenutka nastupanja defaulta dužnika opisuje se faktorom kreditne konverzije (CCF). Za procjenu očekivanih kreditnih gubitaka Banka koristi regulatorski propisane faktore konverzije.

Efektivna ročnost. Kod tipova kreditnih plasmana koji uključuju (odobrene, ali u cjelosti nepovučene) limite, kod njih je ugovorno definisana ročnost, ista se uzima kao maksimalni period za izračun cjeloživotnih gubitaka. Kod onih tipova kreditnih limita kod kojih ročnost nije definisana, potrebno je (na osnovu analize ponašanja klijenata u istorijskim slučajevima) odrediti očekivanu, odnosno efektivnu ročnost.

Vjerovatnoćom ponderisani scenariji. Standard zahtijeva da se očekivani kreditni gubici modeliraju po nekoliko unaprijed gledajućih scenarija, koji uzimaju u obzir vjerovatnoću nastupanja "stresnih" i povoljnih ekonomskih uslova, tako da rezultatna vrijednost ECL predstavlja vjerovatnoćom

ponderisan broj zasnovan na rezultatima nekoliko analiziranih ekonomskih scenarija unutar kojih parametri kreditnog rizika (PD, LGD i EaD) imaju različite vrijednosti. Uticaj promjene ekonomskih uslova utvrđuje se analizom korelacija i regresijskih veza istorijskih vrijednosti makroekonomskih parametara i svakog od parametara kreditnog rizika.

Kategorizacija kreditnog rizika

Banka, u svrhu procjene visine ispravki vrijednosti i rezervisanja za kreditne gubitke na osnovu procjene nivoa kreditnih gubitaka, na izvještajne datume, sva potraživanja razvrstava u jednu od sljedećih kategorija (Stage) kreditnog rizika:

- Stage 1 (nizak nivo kreditnog rizika – „performing loans“). Označava kreditne izloženosti kod kojih nije utvrđen značajan porast kreditnog rizika (od trenutka početnog priznavanja). Za njih se ispravke vrijednosti, odnosno rezervisanja za kreditne gubitke, određuju na osnovu očekivanih kreditnih gubitaka u periodu od 12 mjeseci.
- Stage 2 (povećan nivo kreditnog rizika – „underperforming loans“). Označava kreditne izloženosti kod kojih je utvrđen značajan porast kreditnog rizika od trenutka početnog priznavanja, međutim ne postoji objektivni dokaz umanjivanja vrijednosti. Za njih se ispravke vrijednosti, odnosno rezervisanja za kreditne gubitke, određuju na osnovu cjeloživotnih očekivanih kreditnih gubitaka.
- Stage 3 (utvrđeno umanjivanje vrijednosti – „non-performing loans“). Označava kreditne izloženosti u statusu neispunjavanja finansijskih obaveza.
- POCl imovina - Finansijska imovina čija je vrijednost u trenutku sticanja, dakle kupovine ili odobravanja bila umanjena zbog postojanja značajnog kreditnog rizika.

Banka za potrebe naknadnog mjerenja finansijske imovine koja se mjeri po amortizacionom trošku, na svaki izvještajni datum utvrđuje da li je došlo do značajnog pogoršanja kreditnog rizika dužnika, u odnosu na početno priznavanje. Za procjenu značajnog kreditnog rizika Banka koristi kvantitativne i kvalitativne indikatore, koji su definisani standardom i propisani internom metodologijom (SICR Kriterijumi).

Izračun očekivanih gubitaka i troška umanjivanja vrijednosti (grupna i pojedinačna osnova)

Banka primjenjuje dvije opšte metodologije izračuna očekivanih kreditnih gubitaka i iznosa ispravki vrijednosti plasmana:

- metodologiju na grupnoj, odnosno portfeljnoj osnovi i
- metodologiju na individualnoj osnovi.

Metodologiju izračuna očekivanih kreditnih gubitaka i iznosa ispravki vrijednosti na grupnoj, odnosno portfeljnoj osnovi Banka primjenjuje na izloženosti koje su klasifikovane u kategorije 1 (Stage 1) i 2 kreditnog rizika (Stage 2) .

Navedena metodologija se primjenjuje i kod onih (neprihodujućih) izloženosti koje su razvrstane u kategoriju 3 (Stage 3) kreditnog rizika, međutim nisu identifikovane kao pojedinačno značajne.

Metodologiju izračuna očekivanih kreditnih gubitaka i iznosa ispravki vrijednosti na individualnoj osnovi Banka primjenjuje kod onih (neprihodujućih) izloženosti koje su razvrstane u kategoriju 3 kreditnog rizika (Stage 3) koje su identifikovane kao pojedinačno značajne.

Iznos gubitka se vrednuje kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti finansijske imovine i njegove procijenjene nadoknadive vrijednosti. Procijenjena nadoknadiva vrijednost je sadašnja vrijednost budućih tokova gotovine diskontovana prvobitnom efektivnom kamatnom stopom. Obračun sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih tokova gotovine finansijske imovine, reflektuje tokove gotovine koji mogu nastati iz procesa realizacije kolaterala ili očekivanih tokova gotovine koji mogu nastati od priliva

iz obavljanja redovne poslovne djelatnosti klijenta. Knjigovodstvena vrijednost finansijske imovine se smanjuje korišćenjem računa ispravke vrijednosti i iznos gubitka se priznaje na teret bilansa uspjeha.

Gubici usljed obezvrijeđenja kredita i plasmana i ostale finansijske imovine vrednovanih po amortizacionoj vrijednosti se evidentiraju u bilansu uspjeha. Krediti i sa njima povezana ispravka vrijednosti se u potpunosti isknjižavaju kada ne postoje realni izgledi da će sredstva u budućnosti biti nadoknađena, a u skladu sa odlukom Uprave ili Nadzornog odbora Banke.

Kod POCl imovine Banka trenutno primjenjuje identičnu metodologiju izračuna ispravke vrijednosti kao i za Stage 3, te je interno obilježava kao S3 POCl, s obzirom da je najveći broj klijenata u defaultu razvrstan u POCl imovinu.

Homogene grupe kreditnog rizika. Pri upotrebi metodologije na grupnoj / portfeljnoj osnovi Banka vrši segmentaciju svog portfelja u homogene grupe kreditnog rizika na nivou kojih procjenjuje vrijednosti parametara kreditnog rizika (PD, LGD i CCF), a u konačnici i iznose očekivanih kreditnih gubitaka (ECL) i s njima vezanih umanjenja vrijednosti, po svakoj od definisanih homogenih grupa.

Banka je na osnovu istorijskih podataka, formirala statistički validne i pouzdane PD-homogene grupe, LGD-homogene grupe i EaD/CCF-homogene grupe, te je urađena:

- PD segmentacija izloženosti na osnovu segmenta klijenata i klasa kreditnih rejtinga,
- LGD segmentacija izloženosti na osnovu tipa kreditnog proizvoda u odnosu na prisutnost kolaterala (kolateralizovani i nekolateralizovani plasmani) i tipa post-defaultnog scenarija naplate ("izlječenje"/naplata, restruktuiranje, likvidacija kolaterala),
- EaD/CCF segmentacija izloženosti na vrste vanbilansne izloženosti

Uvažavajući član 55. Odluke o izračunavanju kapitala banke, kod izloženosti prema institucijama za koje postoji kreditna procjena vanjske institucije za procjenu kreditnog rizika (ECAI), koja je registrovana ili sertifikovana u skladu sa propisima Evropske unije o agencijama za kreditni rejting, dodjeljuju se ponderi u skladu sa članom 56. spomenute Odluke. Banka prilikom primjene pondera na klase izloženosti prema institucijama koristi rejting Agencije Fitch, koja ima vodeću ulogu u pružanju informacija o finasijskim podacima, te posluje u više od 30 zemalja.

Za ostale izloženosti Banka primjenjuje pondere kreditnog rizika u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke.

5.4. Ukupna i prosječna neto vrijednost izloženosti

Pregled neto izloženosti aktive Banke na dan 31.12.2018. godine prikazana je u sljedećoj tabeli po kategorijama izloženosti, kao i prosječno stanje tokom 2018. godine.

(u 000 KM)

Br.	Kategorija izloženosti	Neto vrijednost izloženosti na kraju perioda	Prosječne neto izloženosti tokom perioda
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	317.527	324.000
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	348.512	357.428
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	41.398	39.351
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	-	-
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	-	-
6.	Izloženosti prema institucijama	25.394	45.040
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	333.504	352.973
8.	Izloženosti prema stanovništvu	614.375	618.123
9.	Izloženosti obezbjeđene nekretninama	274.364	277.543
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	79.206	94.960
11.	Visokorizične izloženosti	-	-
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	-	-
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	-	-
14.	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima	-	-
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	1.185	888
16.	Ostale izloženosti	152.786	132.826
	UKUPNA IZLOŽENOST	2.188.251	2.243.132

Neto izloženost sa 31.12.2019. godine obuhvata ukupnu aktivu, bilansnu i vanbilansnu, umanjenu za ispravke vrijednosti i nematerijalnu imovinu.

5.5. Geografska podjela izloženosti

Neto izloženosti aktive Banke na dan 31.12.2018. godine po kategorijama izloženosti i značajnim geografskim područjima prikazana je u sljedećoj tabeli :

(u 000 KM)

Br.	Kategorija izloženosti	Bosna i Hercegovina	Zemlje Evropske unije	Zemlje van Evropske unije	Ukupno
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	317.527	0	0	317.527
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	348.512	0	0	348.512
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	41.398	0	0	41.398
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0
6.	Izloženosti prema institucija	555	24.691	148	25.394
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	333.504	0	0	333.504
8.	Izloženosti prema stanovništvu	614.210	63	102	614.375
9.	Izloženosti obezbjeđene nekretninama	274.364	0	0	274.364
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	79.143	0	63	79.206
11.	Visokorizične izloženosti	0	0	0	0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	0	0	0	0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima	0	0	0	0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	1.066	119	0	1.185
16.	Ostale izloženosti	143.749	7.462	1.575	152.786
	UKUPNO	2.154.028	32.335	1.888	2.188.251

Najveći iznos neto imovine, sa 31.12.2018. godine se nalazi na području Bosne i Hercegovine (98,44%, dok 1,48% se nalazi na području zemalja Evropske Unije (novčana sredstav kod ino banaka).

5.6. Podjela izloženosti prema vrstama djelatnosti druge ugovorne strane

(u 000 KM)

Br.	Izloženosti	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Vađenje ruda i kamena	Prerađivačka industrija	Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	Snabdijevanje vodom; kanalizacija, upravljanje otpadom i djelatnosti sanacije (remedijacije) životne sredine	Građevinarstvo	Trgovina na veliko i na malo; popravka motornih vozila i motocikala	Saobraćaj i skladištenje	Djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i posluživanja hrane, hotelijerstvo i ugostiteljstvo	Informacije i komunikacije	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	Poslovanje nekretninama	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	Obrazovanje	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalnog rada	Umjetnost, zabava i rekreacija	Ostale uslužne djelatnosti	Djelatnosti domaćinstava kao poslodavaca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode različitru robu i obavljaju različite usluge za sopstvenu potrebu	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i organa	Ostalo neraspoređeno	Ukupno
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama											317.527												317.527
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima													0	74	348.438								348.512
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora				26								0			41.300	55	17						41.398
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama																							0
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama																							0
6.	Izloženosti prema institucijama											25.109								0			285	25.394
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	26.323	4.137	29.219	45.062	3.690	76.769	52.875	14.683	181	4.403	56.143	1.283	2.097	2.356	1	0	10.108	2.296	1.846			32	333.504
8.	Izloženosti prema stanovništvu	9.557	4.998	35.991	530	572	23.880	36.977	21.279	11.793	3.556	287	4.277	14.176	931		1.582	2.317	5.310	261			436.048	614.322
	- od čega: mala i srednja preduzeća	9.380	4.998	32.529	530	572	23.437	34.613	20.480	8.926	3.528	106	3.634	14.004	909		1.563	1.768	5.310	218			1	166.506
9.	Izloženosti obezbjeđene nekretninama	6.680	4.347	43.265	2.110		46.067	85.264	4.890	12.585	2.025		12.774	7.471	4.074		783	561	1.947	232			39.289	274.364
	- od čega: mala i srednja preduzeća	4.154		24.525	1.373		27.936	19.070	3.554	11.574	1.804		11.958	1.693	222		783	250	1.947	58				110.901
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	3.305	34	31.446			3.608	23.571	740	470	268		1.294	50	50		12	85	332	33			13.908	79.206
	- od čega: mala i srednja preduzeća	3.060	34	12.071			2.522	10.219	632	191	205		1.113		50		9	36	331					30.473
11.	Visokorizične izloženosti																							0
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica																							0
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom																							0
14.	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima																							0
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja			252								483	450											1.185
16.	Ostale izloženosti	4	0	248	0	0	0	74	0	0	36	3.813	0	1	0	11	0	2	0	0			8.900	13.089
	UKUPNO	45.869	13.516	140.421	47.728	4.262	150.324	198.761	41.592	25.029	10.288	403.362	20.078	23.795	7.485	389.750	2.432	13.090	9.885	2.372	0	0	498.462	2.048.501

5.7. Preostala ročnost izloženosti druge ugovorne strane

Pregled neto izloženosti Banke sa stanjem na dan 31.12.2018. godine po ročnim razredima, posmatrajući preostali rok dospjeća, prikazana je u sljedećoj tabeli:

(u 000 KM)

Br.	Kategorija izloženosti	<= 1 god	>1<=5 god	>5 god	Nije navedeno dospjeće	Ukupno
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	317.527	-	-	-	317.527
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	276.747	48.991	22.774	-	348.512
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	6.050	24.019	11.329	-	41.398
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	-	-	-	-	-
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	-	-	-	-	-
6.	Izloženosti prema institucijama	25.394	-	-	-	25.394
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	158.132	135.107	40.265	-	333.504
8.	Izloženosti prema stanovništvu	195.117	268.247	150.958	-	614.322
9.	Izloženosti obezbjeđene nekretninama	94.835	122.374	57.155	-	274.364
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	40.531	18.990	19.685	-	79.206
11.	Visokorizične izloženosti	-	-	-	-	-
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	-	-	-	-	-
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	-	-	-	-	-
14.	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima	-	-	-	-	-
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	-	-	-	1.185	1.185
16.	Ostale izloženosti	13.074	15	-	-	13.089
	UKUPNO	1.127.407	617.743	302.166	1.185	2.048.501

Tabela prikazuje neto izloženost umanjenu za fiksnu aktivu (materijalni i nematerijalnu imovinu), materijalno stečenu aktivu, koju je Banka stekla u postupku naplate svojih potraživanja, novčana sredstva u domaćoj i stranoj valuti i zalihe. Do godinu dana dospjeva 55% izloženosti, od 1 do 5 godine dospjeva 30% izloženosti i preko 5 godina dospjeva 15% izloženosti. Izloženosti su raspoređene prema preostalom roku dospjeća.

5.8.Bruto izloženost po značajnim privrednim granama

Bruto izloženost aktive banke sa ispravkama vrijednosti i rezervisanjima raspoređenoj po privrednim granama prikazana je u sljedećoj tabeli:

(u 000 KM)

Br.	Grane privrede	Izloženosti kod kojih su izvršene ispravke vrijednosti, odnosno umanjeње vrijednosti (izloženosti u statusu neizmirenja obaveza)	Ispravke vrijednosti za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	Iznos dospjelih nenaplaćenih potraživanja	Ispravke vrijednosti za dospjela nenaplaćena potraživanja	Izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza	Ispravke vrijednosti za izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza	Ukupan iznos obračunatih regulatornih rezervi
1	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	2.586	504	3.091	1.867	42.740	177	2.834
2	Vađenje ruda i kamena	0	0	57	23	14.324	842	329
3	Prerađivačka industrija	53.709	26.407	16.367	12.173	111.697	2.772	30.482
4	Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	0	0	107	0	47.993	372	1.231
5	Snabdijevanje vodom; kanalizacija, upravljanje otpadom i djelatnosti sanacije (remedijacije) životne sredine	0	0	3	0	4.268	9	86
6	Građevinarstvo	583	224	7.889	4.269	148.544	2.199	7.382
7	Trgovina na veliko i na malo; popravka motornih vozila i motocikala	28.571	13.501	27.117	18.516	176.692	1.602	33.163
8	Saobraćaj i skladištenje	851	296	1.199	1.006	40.984	140	2.224
9	Djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i posluživanja hrane; hotelijerstvo i ugostiteljstvo	328	80	311	78	24.735	187	798
10	Informacije i komunikacije	166	41	181	37	10.040	21	421
11	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	74	74	2.899	2.899	405.045	1.683	4.323
12	Poslovanje nekretninama	97	19	1.573	305	20.289	1.557	1.814
13	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	7	1	53	9	23.991	246	363
14	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1	0	63	14	7.469	34	181
15	Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	0	0	197	11	390.936	1.372	2.056
16	Obrazovanje	14	5	3	1	2.478	57	58
17	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalnog rada	9	2	100	21	13.164	160	232
18	Umjetnost, zabava i rekreacija	108	85	1.573	1.263	9.576	24	1.031
19	Ostale uslužne djelatnosti	4	1	58	20	2.370	39	82
20	Djelatnosti domaćinstava kao poslodavaca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za sopstvenu upotrebu	0	0	0	0	0	0	0
21	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i organa	0	0	0	0	0	0	0
22	Ostalo neraspoređeno	12.979	9.003	16.165	6.000	640.000	15.929	43.492
	UKUPNO	100.087	50.243	79.006	48.512	2.137.335	29.422	132.582

Iznos izloženosti koje su u statusu neizmirenja obaveza i koje nisu u statusu izmirenja obaveza su umanjena za dospjela potraživanja

5.9. Promjene u ispravkama vrijednosti tokom perioda

(u 000 KM)

		Ispravke vrijednosti za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	Ispravke vrijednosti za izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza
1	Početno stanje	75.461	33.966
2	Nove ispravke vrijednosti tokom perioda	40.723	20.569
3	Iznos ukinutih ispravki vrijednosti	-17.495	-24.123
4	Završno stanje	98.689	30.412

Početno stanje obuhvata stanje ispravki vrijednosti na dan 01.01.2019. godine sa uključenim efektima knjiženja ispravki vrijednosti primjenom MSFI 9 koji su knjiženi preko stavki kapita.

5.10. Izloženosti prije i poslije korišćenja kreditne zaštite

Neto izloženost sa stanjem na dan 31.12.2018. godine raspoređenu po kategorijama izloženosti prije i poslije korišćenja kreditne zaštite je prikazana u sljedećoj tabeli:

(u 000 KM)

Br.	Kategorija izloženosti	Vrijednost neto izloženosti prije korišćenja kreditne zaštite		Vrijednost neto izloženosti poslije korišćenja kreditne zaštite	
		Izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	Izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	317.527	-	317.527	-
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	348.512	-	321.113	-
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	41.398	-	26.406	-
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	-	-	-	-
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	-	-	-	-
6.	Izloženosti prema institucijama	25.394	-	25.394	-
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	333.504	15.647	306.697	15.647
8.	Izloženosti prema stanovništvu	614.375	15.652	591.395	15.562
9.	Izloženosti obezbjeđene nekretninama	274.364	45.510	274.364	45.510
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	-	-	-	-
11.	Visokorizične izloženosti	-	-	-	-
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	-	-	-	-
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	-	-	-	-
14.	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima	-	-	-	-
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	1.185	-	1.185	-
16.	Ostale izloženosti	152.786	2.397	212.894	2.397
	UKUPNO	2.109.045	79.206	2.076.975	79.116

Izloženost u statusu neizmirenja obaveza je prikazana po kategorijama kojima bi izloženost pripadala da se ne nalaze u statusu neizmirenja obaveza.

5.11. Informacije o finansijskoj poluzi

Sopa finansijske poluge, kao i pregled stavki koje su uključene prilikom izračunavanja ukupne izloženosti Banke je prikazana u sljedećoj tabeli:

Vrijednosti izloženosti	Iznos
Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije od 10 % u skladu s članom 37. stav 8. tačka 1. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	0
Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije od 20 % u skladu s članom 37. stav 8. tačka 2. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	23.403
Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije od 50 % u skladu s članom 37. stav 8. tačka 3. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	61.208
Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije od 100 % u skladu s članom 37. stav 8. tačka 4. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	0
Ostala imovina	1.952.016
(-) Iznos odbitnih stavki aktive – osnovni kapital – skladu sa članom 37. stav 3. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	-3.197
Izloženosti stope finansijske poluge – u skladu sa članom 37. stav 4. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	2.033.430
Kapital	
Osnovni kapital – u skladu sa članom 37. stav 3. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	148.113
Stopa finansijske poluge	
Stopa finansijske poluge – u skladu sa članom 37. stav 2. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	7,28%

6. Zahtjev za likvidnost

6.1. Strategije i postupci za upravljanje rizikom likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik likvidnosti izvora finansiranja, koji proizilazi iz mogućnosti da Banka neće biti sposobna da izmiri svoje dospjele novčane obaveze zbog povlačenja postojećih izvora finansiranja, odnosno da neće biti u mogućnosti da pribavi nove izvore finansiranja.

Rizik likvidnosti podrazumjeva i rizik tržišne likvidnosti, koji proizilazi iz mogućnosti da Banka neće biti sposobna da izmiri svoje dospjele novčane obaveze zbog otežanog pretvaranja imovine u likvidna sredstva usljed poremećaja na tržištu.

Banka posluje kao banka komercijalnog tipa, osnovana je kao kreditna institucija i finansijski posrednik. Iz tog razloga Banku karakteriše posjedovanje kreditnog portfelja koji predstavlja najveću komponentu na strani aktive i koji karakteriše relativno visoka koncentracija kratkoročnih i srednjoročnih kredita odobrenih malim i srednjim preduzećima, kao i stanovništvu.

Ovo omogućava Banci da precizno planira poziciju likvidnosti, obzirom na sigurnost novčanih priliva po osnovu redovnih dospjeća.

Sa druge strane, depoziti domaćeg tržišta predstavljaju osnovni izvor finansiranja kreditnog portfelja, pri čemu dominiraju izvori iz segmenta stanovništvo.

Strategijom upravljanja rizikom likvidnosti definisani su ciljevi i principi u upravljanju i preuzimanju rizika likvidnosti.

Banka je u skladu sa internim limitima vezanim za upravljanje rizikom likvidnosti, te u skladu sa zakonskom regulativom iz ove oblasti, usvojila konzervativne prakse vezane za rizik likvidnosti i održava visok nivo veoma likvidnih sredstava.

Banka održava sljedeće pokazatelje likvidnosti:

- Odnos novčanih sredstava i depozita, min 15%
- Koeficijent likvidnosti, odnosno procenat angažovanosti izvora sredstava u odnosu na plasmane iste ročnosti – min 90% rok dospijeca 30 dana, min 85% rok dospijeca 90 dana i min 80% rok dospijeca 180 dana
- Racio likvidnosti 2, odnosno, kratkoročna sredstva/kratkoročne obaveze – min 40%
- Ročna usklađenost – min 85% do 30 dana, min 80% do 90 dana, min 75% do 180 dana
- Koncentracija depozita:
 - Odnos 3 najveća deponenta i novčanih sredstava, max 55%
 - Odnos 5 najvećih deponenta i novčanih sredstava, max 75%
 - Odnos 10 najvećih deponenta i novčanih sredstava, max 85%

6.2. Način organizovanja upravljanja rizikom likvidnosti u Banci, uključujući i sistem izvještavanja i mjerenja rizika likvidnosti

Banka ima relativno jednostavan i direktan sistem upravljanja rizikom likvidnosti. Kontinuiranim praćenjem kretanja depozita po segmentima i ročnosti, Banka preduzima mjere akcija prikupljanja depozita ili preduzima mjere na obezbjeđivanju dužih ugovora o depozitima. Banka vodi računa o koncentraciji depozita, te internim limitima propisuje maksimalne nivoe koncentracije depozita.

Takođe, usljed mogućnosti da u situacijama ekonomskih ili političkih kriza može doći do značajnog odliva likvidnih sredstava, Banka pridaje značaj uspostavljanju jakih poslovnih odnosa sa svojim klijentima koji deponuju sredstva kako bi zadržala njihovu lojalnost i u otežanim okolnostima poslovanja.

U oblasti upravljanja rizikom likvidnosti Banka ima postavljena pravila i sistem odgovornosti definisana kroz strategije, Politiku upravljanja rizikom likvidnosti, Risk apetit Banke, Plan upravljanja rizikom likvidnosti u nepredviđenim slučajevima.

Politikom upravljanja rizikom likvidnosti propisani su minimalni kvalitativni zahtjevi za upravljanje rizikom likvidnosti, polazeći od propisanih standarda regulatora za upravljanje rizicima u bankama, kao i kvantitativni zahtjevi vezani za koeficijente pokrića likvidnosti i obezbjeđenja stabilnih izvora finansiranja, te korištenje dodatnih mehanizama za praćenje i procjenu rizika likvidnosti.

Praćenje i izvještavanje o riziku likvidnosti Banka uspostavlja na unutarnevnoj, dnevnoj, sedmičnoj, dekadnoj osnovi putem Izvještaja likvidnosti na dan; dok na mjesečnoj, kvartalnoj, polugodišnjoj i godišnjoj osnovi izvještava putem ALCO izvještaja.

Putem ALCO izvještaja koji sadrži podatke o riziku likvidnosti izvještava se Uprava i Nadzorni odbor Banke. Ovi izvještaji sadrže praćenje pozicije likvidnosti u izvještajnoj valuti, značajnim valutama, praćenje rezultata otpornosti na stres i mjerenje, tj. procjenu neto novčanih tokova.

Banka na kvartalnoj osnovi radi projekciju Cash flow-a i dostavlja izvještaj o realizaciji Cash flow-a za prethodni kvartal koje usvaja Uprava Banke.

6.3. Politike i postupci za praćenje stalne efikasnosti zaštite od rizika likvidnosti i smanjenja rizika likvidnosti

U cilju efikasnijeg praćenja izloženosti riziku likvidnosti Banka identifikuje izvore, obim i strukturu likvidnih sredstava koja su potrebna za obezbjeđenje njenog kontinuiranog i stabilnog poslovanja u skladu sa definisanom sklonošću Banke ka preuzimanju rizika.

To podrazumjeva kontinuiranu procjenu:

- tekuće i buduće ročnosti aktive i pasive Banke,
- nivoa pokrivenosti novčanih odliva novčanim prilivima u određenom budućem vremenskom periodu, uz analizu stavki aktive koje dopijevaju za naplatu sa procjenom vjerovatnoće za njihovu naplatu kao i raspoloživih novčanih sredstava i ostale likvidne aktive u istom periodu,
- obima potencijalne likvidnosne neusklađenost, a koja bi mogla biti pokrivena mogućnostima Banke za pozajmljivanjem iz raspoloživih finansijskih izvora na tržištu.
- očekivanih novčanih tokova neto dobiti

Banka kreira, provodi i održava jasne i racionalne kriterije kod uspostavljanja primjerenog i efikasnog sistema upravljanja rizikom likvidnosti uzimajući u obzir:

- strukturu i vrste instrumenata aktive i pasive Banke,
- obezbjeđenje propisanih zahtjeva u upravljanju rizikom likvidnosti,
- mjerenje i praćenje koncentracije depozita i drugih izvora finansiranja, odnosno strukturu stabilnih i nestabilnih stavki pasive,
- stavke pasive Banke sa ponovo ugovorenim rokovima dopijeca i stavke za koje se osnovano očekuje daljnja mogućnost ponovnog ugovaranja,
- strukturu cijena i postojanost cijena instrumenata pasive, posebno depozita Banke,
- valutnu strukturu instrumenata aktive i pasive Banke,
- raspoložive i potencijalne regionalne i globalne tržišne izvore sredstava Banke,
- praćenje pretpostavki o ponašanju imovine, obaveza i vanbilansnih stavki, kao i pretpostavki o ostalim relevantnim faktorima i okolnostima od značaja za obezbjeđenje njihove primjerenosti aktivnostima Banke i tržišnim okolnostima,
- procedure za postupanje Banke u slučajevima nepovoljnih rezultata testiranja na stres, koji uključuju konkretne mjere i aktivnosti Uprave Banke, višeg rukovodstva, funkcija i zaposlenih zaduženih za upravljanje rizikom likvidnosti u Banci,
- razmatranje različitih mogućnosti, odnosno instrumenata ublažavanja rizika likvidnosti, uključujući praćenje postavljenih limita likvidnosti i zaštitnih slojeva likvidnosti kako bi Banka bila u mogućnosti izdržati veliki broj različitih stresnih događaja.

U cilju optimalnog upravljanja rizikom likvidnosti, Banka održava adekvatan nivo likvidnih rezervi, odnosno sredstva koja se izdvajaju za eventualna iznenadna povlačenja značajnog nivoa koncentrisanih avista depozita. U tu svrhu Banka na sedmičnom nivou prati kretanje najvećih avista depozita, njihovu volatilnost i vrši projekciju Cash flow-a.

Pored redovnih izvora finansiranja Banke (domaći depoziti), Banka definiše sljedeće potencijalne izvore likvidnosti, kada uslovi na tržištu dozvoljavaju:

- neiskorištene odobrene međubankarske linije i
- trezorski zapisi, državne obveznice i druge hartije od vrijednosti kojim se trguje na berzi, pri tome koristeći koliko je moguće repo transakcije na kratkoročni period.

6.4. Izloženost riziku likvidnosti i usklađenost sa strategijom

U cilju blagovremene identifikacije rizika likvidnosti, Banka redovno prati indikatore koji mogu da ukažu na povećanje rizika likvidnosti.

Internom metodologijom, Banka propisuje i uspostavlja postupke za provođenje i analizu različitih testiranja otpornosti na stres i učestalost njihovog poređenja, uzimajući u obzir scenarije, odnosno interne faktore specifične za Banku, kao i eksterne faktore i kombinovane alternativne scenarije. Banka izvještaje o provedenom stres testiranju prezentuje putem ALCO izvještaja.

Rezultati testiranja otpornosti na stres predstavljaju osnovu za preduzimanje korektivnih mjera ili aktivnosti Uprave Banke za ublažavanje izloženosti Banke riziku likvidnosti, obezbjeđenje zaštitnih slojeva likvidnosti i prilagođavanje profila rizika likvidnosti Banke njenoj toleranciji na rizik.

Tokom 2018. godine Banka je ispoštovala sve limite izloženosti riziku likvidnosti definisane strategijom, odnosno utvrđene od strane regulatora i kroz interne odluke Banke.

6.5. Podaci o koeficijentu pokrića likvidnosti (LCR) uključujući pregled stavki uključenih prilikom izračuna tog koeficijenta

U cilju obezbjeđenja kratkoročne otpornosti na rizik likvidnosti, Banka je dužna obezbijediti odgovarajući nivo zaštitnog sloja likvidnosti, kako bi zadovoljila potrebe za likvidnošću za scenarij stresa likvidnosti od 30 kalendarskih dana.

Banka je dužna obezbijediti minimalni koeficijent pokrića likvidnosti (engl. Liquidity Coverage Ratio, u daljem tekstu LCR), koji predstavlja odnos između nivoa zaštitnog sloja likvidnosti i ukupnih neto likvidnosnih odliva tokom perioda stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana.

U praćenju i kontroli rizika likvidnosti Banka je dužna kontinuirano održavati LCR, što podrazumjeva da je:

$$LCR \geq 100\%$$

Ukoliko dođe do pada LCR ispod 100% ili se očekuje njegov pad ispod 100%, Banka je u obavezi bez odlaganja obavijestiti Agenciju za bankarstvo RS, navodeći razloge zbog kojih ne može ispuniti propisani LCR. Agencija za bankarstvo RS odlučuje da li se radi o stresnim situacijama slučaja likvidnosti, te na osnovu toga preduzima odgovarajuće supervizorske mjere u skladu sa propisima.

7. Izloženost po osnovu ulaganja Banke

Banka na dan 31. decembra 2018. godine ima iskazano učešće (udjele) u drugim pravnim licima, te izloženost po osnovu vlasničkih ulaganja u bankarskoj knjizi evidentira po nabavnoj vrijednosti.

Kod učešća (udjela) u drugim pravnim licima postoji namjera držanja u neodređenom periodu u kojem mogu biti prodati u slučaju potrebe za likvidnosti ili usljed promjena tržišnih cijena.

U skladu sa MSFI 9 standardom, počev od 01.01.2018. godine trajni ulozi se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali rezultat.

Učešća u kapitalu koja se ne kotiraju na aktivnom tržištu i čija se vrijednost ne može pouzdano utvrditi vrednuju se po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za eventualna obezvrijeđenja.

Struktura učešća u kapitalu drugih pravnih lica, sa stanjem na dan 31.12.2018. godine je prikazana u slijedećoj tabeli:

(u 000 KM)

Naziv	% učešća	Iznos
Banjalučka berza a.d. Banjaluka	9.47%	252
Centralni registar HoV a.d. Banjaluka	7%	235
ZIF Unioninvest fond a.d.Bijeljina	7.85%	200
Nova Real Estate a.d Banjaluka	9%	450
SWIFT		86
Učešća u kapitalu, bruto		1.223
Ispravka vrijednosti		(38)
Učešća u kapitalu, neto		1.185

Akcije ZIF Unioninvest fonda a.d. Bijeljina se kotiraju na banjalučkoj berzi hartija od vrijednosti pod lokalnom oznokom UNIP-R-A.

8. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi

8.1. Izvori kamatnog rizika i učestalost mjerenja

Kamatni rizik, u bankarskoj knjizi predstavlja rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu pozicija iz bankarske knjige usljed promjene kamatnih stopa.

On utiče, kako na zaradu Banke, tako i na ekonomsku vrijednost njene aktive, pasive i njenih vanbilansnih pozicija. Kamatni rizik predstavlja mogućnost promjene kamatne stope u budućnosti koja će prouzrokovati ostvarenje ekonomskog gubitka.

Povećan kamatni rizik može predstavljati značajnu prijetnju zaradi Banke i njenom osnovnom kapitalu, kroz smanjenje kamatnih prihoda ili povećanje kamatnih troškova.

U procjeni rizičnog profila Banka ima dva pristupa koji su zasnovani na regulatornim zahtjevima i pristupu zasnovanom na interno razvijenim metodama.

To podrazumjeva da pored mjerenja izloženosti kamatnom riziku koji je propisan od strane regulatora, Banka prati kretanje vlastitih kamatnih stopa, kamatnih stopa na tržištu Bosne i Hercegovine, kao i kretanje referentnih kamatnih stopa (npr. EURIBOR) na inostranim tržištima.

Principi koje Banka poštuje prilikom identifikovanja kamatnog rizika su :

- Sveobuhvatno i ažurno prikupljanje svih podataka neophodnih za identifikaciju kamatnog rizika, kao što su kamatne stope, period dospeljeća, period ponovnog određivanja cijena, ugrađene opcije i sl,
- Realno i tačno sagledavanje svih informacija,
- Tačna i ažurna evidencija informacija kroz informacioni sistem Banke,
- Reprezentativnost baze podataka o bilansnim pozicijama i tržišnim kamatnim stopama,
- Sagledavanje uticaja novih proizvoda.

Banka je izložena kamatnom riziku na pozicijama koje se vode u bankarskoj knjizi i to:

Rizik ročne neusklađenosti - Kamatno osjetljive izvore u bankarskoj knjizi Banke u najvećoj mjeri čine depoziti i kreditne linije. Najveći dio kamatno osjetljive imovine čine plasmani klijentima. Rizik ročne

neusklađenosti Banke proizilazi prije svega iz prirodno kraćeg trajanja izvora (prije svega depozita) i imovine.

Rizik krive prinosa - Banka prati kamatnu maržu, kretanje dugoročnih i kratkoročnih kamatnih stopa vlastite aktive i pasive, kao i kretanje referentnih kamatnih stopa za različite periode. Kretanje kamatnih stopa se prati prije svega kod kredita iz vlastitih izvora i oročenih depozita. Banka također prati kredite sa varijabilnom kamatnom stopom koji nisu plasirani iz kreditnih linija, tj. nisu usklađeni sa izvorima u dijelu referentne kamatne stope i datuma ponovnog utvrđivanja cijena.

Bazni rizik - Većinu izvora Banke vezanih na referentnu kamatnu stopu predstavljaju kreditne linije. Banka plasira sredstva iz ovih kreditnih linija u plasmane sa identičnom referentnom kamatnom stopom.

Rizik opcije - Klijenti Banke uglavnom imaju opciju prijevremene otplate kredita kao i prijevremenog povlačenja depozita.

Banka uzima u obzir sva četiri izvora kamatnog rizika.

Identifikacija, mjerenje, ublažavanje, praćenje, kontrola i izvještavanje se vrši na mjesečnom nivou, a po potrebi i češće, u slučaju nastanka vanrednih uslova u poslovanju i na tržištu, kao i prilikom uvođenja novih proizvoda i aktivnosti.

Banka redovno provodi i stres testove, koji su važan pokazatelj osjetljivosti Banke na promjene tržišnih kamatnih stopa.

8.2. Osnovne pretpostavke za mjerenje i procjenu izloženosti kamatnom riziku uključujući i pretpostavke o prijevremenim otplatama kredita i kretanju depozita po viđenju

U upravljanju kamatnim rizikom Banka se orijentira na praćenje i optimizaciju ročne usklađenosti aktive i obaveza kamatno osjetljivih pozicija, kako bi ograničila uticaj fluktuacije tržišnih kamatnih stopa na bilans uspjeha i kapital Banke. To podrazumijeva praćenje dospijeca pozicija sa fiksnom kamatnom stopom i praćenje dospijeca i datuma promjena referentnih kamatnih stopa za pozicije sa varijabilnom kamatnom stopom.

U izračunavanju kamatnog rizika, u skladu sa regulatornim propisima, Banka koristi metod procjene promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige prema pojednostavljenom metodu obračuna, pri čemu odnos promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala ne bi trebao biti veći od 20%.

Prilikom izrade analize osjetljivosti u stresu kamatnog rizika, Banka polazi od standardnog kamatnog šoka od 200 baznih poena koji se primjenjuje na gap koji nastaje između kamatonosne aktive i kamatonosne pasive, tj prema referentnoj krivi prinosa.

8.3. Promjene prihoda, ekonomske vrijednosti ili drugih faktora koji se koriste radi identifikovanja kamatnih šokova, odnosno upravljanja tim šokovima u skladu sa metodom koju su utvrdili za mjerenje kamatnog rizika po značajnim valutama

Pored % promjene ekonomske vrijednosti za period od godine dana izračunava se i uticaj promjene kamatne stope na neto kamatni prihod Banke (primjenjena promjena kamatne stope od 2%) za domicilnu valutu BAM, značajnu valutu EUR te ostale valute, odnosno ukupno za Banku.

9. Postupak interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP) i postupak interne procjene adekvatnosti likvidnosti (ILAAP)

9.1. Postupak interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP)

Posljednje promjene poslovno-regulatorne okoline unutar koje Banka posluje dovele su do potrebe za uspostavljanjem takvog upravljanja njenim kapitalom koje prelaze potrebe samog usklađivanja s minimalnim regulatornim standardima. Stoga prilikom razvoja, uvođenja i evaluacije svojih ICAAP procesa Banka nastoji iste uklopiti u postojeće upravljačke i nadzorne procese, kako bi izbjegla njihovu izolaciju te kako bi u kratkom vremenu mogli prerasti u centralnu komponentu strategije upravljanja rizicima Banke, što bi Banci omogućilo stvaranje nove vrijednosti.

Banka je prihvatila ICAAP kao dinamički proces čija evolucija zahtjeva neprekidno poboljšavanje razumijevanja jedinstvenosti poslovanja portfelja Banke, kao i izvora, karaktera i međuzavisnosti rizika kojima je Banka izložena.

Banka shvata važnost integracije ICAAP-a u svoj upravljački okvir, kao i potrebu njegove konstantne nadogradnje i poboljšanja u svrhu što boljeg usklađivanja profila rizičnosti Banke i nivoa potrebnog kapitala. Stoga se usvaja Plan aktivnosti koji ima za cilj postupnu potpunu ugradnju ICAAP-a u upravljački okvir Banke kroz specifikaciju periodičnih unutar-godišnjih ICAAP aktivnosti.

Svoje poslovne odluke Banka analizira kroz potencijalne rizike kojima bi bila izložena tokom poslovanja, ispunjavajući regulatorno propisane stope kapitala i propisane zahtjeve za likvidnošću.

Interna procjena adekvatnosti kapitala u Banci je uspostavljena kao sveobuhvatni, neprekidni proces praćenja i upravljanja rizicima, koji je dokumentovan i u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima i Politikom interne procjene adekvatnosti kapitala. Pored toga što obuhvata i pokriva rizike iz Stuba 1, uključuje i sve ostale rizike kojima je Banka izložena. Navedeni proces je dio planiranja poslovanja, strategije i predviđanja potencijalnih stresnih događaja koje bi imale uticaj na održivost poslovanja i kapital Banke.

Implementacija ICAAP-a je omogućila:

- odgovarajuću identifikaciju i mjerenja rizika kojima je Banka izložena,
- onu visinu kapitala koja prati rizični profil Banke,
- održiv i „ongoing“ razvoj.

Banka time kontinuirano prepoznaje njoj relevantne i materijalno važne rizike, te definiše i po potrebi revidira svoju sklonost ka preuzimanju rizika. Takođe ovo koristi i kao sistem ranog upozorenja u slučaju pogoršanja eksternih faktora koji bi uticali na poslovanja Banke.

ICAAP-a se dijeli na 4 faze:

- utvrđivanje materijalno značajnih rizika,
- izračunavanje internih kapitalnih zahtjeva za pojedinačne rizike,
- utvrđivanje ukupnih internih kapitalnih zahtjeva i
- poređenje sljedećih elemenata:
 - kapitala obračunatog u skladu sa Odlukom kojom se utvrđuje adekvatnost kapitala banke i raspoloživog internog kapitala,
 - minimalnih kapitalnih zahtjeva izračunatih u skladu sa Odlukom kojom se utvrđuje adekvatnost kapitala Banke i internih kapitalnih zahtjeva za pojedinačne rizike i
 - zbira minimalnih kapitalnih zahtjeva izračunatih u skladu sa Odlukom kojom se utvrđuje adekvatnost kapitala Banke i ukupnih internih kapitalnih zahtjeva.

Kroz sve faze ICAAP-a, su analizirani, mjereni rizici kojima je Banka izložena i koji mogu imati negativan uticaj na poslovanje Banke.

- Utvrđena je materijalna značajnosti i uticaj rizika na poslovanje i kapital Banke.
- Interna klasifikacija rizika koja je primjenjena, odgovara poslovnom modelu Banke.
- Uključeni su svi rizici iz Stuba 1 (kreditni, tržišni i operativni), rizici Stuba 2 koji su materijalno značajni, a kojima Banka može biti izložena.
- Testiranje otpornosti na stres je prethodio izračunu ICAAP-a, koji je završen u I kvartalu 2019 godine. Stres test je obuhvatio rizike Stuba 1 i kamatni rizik, a ostali kapitalno relevantni rizici su obuhvaćeni u toku sprovođenja ICAAP procesa.
- Stres test je provoden putem dva scenarija: bazni i ekstremni, u skladu sa Odlukom o intrnoj procjeni adekvatnosti kapitala u bankama, te su dobijeni različiti rezultati stresa koji utiču na dodatne kapitalne zahtjeve i na samu dobit Banke u odnosu na postavljene parametre stresnih scenarija. Prilikom izrade ICAAP-a, korišteni su rezultati ekstremnog stresnog scenarija u kome su postavljene konzervativnije stresne pretpostavke.

Utvrđivanje svih rizika kojima je Banka izložena ili može biti izložena, kao i utvrđivanje njihove materijalne značajnosti, zasniva se na sveobuhvatnoj procjeni postojećih i potencijalnih izvora rizika (proizvodi, aktivnosti, procesi i sistemi), finansijskog stanja Banke i procjeni eksternog okruženja u kojem Banka vrši svoju redovno poslovnu aktivnost.

Interna klasifikacija rizika koju Banka primjenjuje u svom poslovanju odgovara njenoj veličini, prirodi, obimu i složenosti aktivnosti.

Banka je utvrdila sve bitne rizike i uključila ih u proces interne procene adekvatnosti kapitala, najmanje u skladu sa sljedećom klasifikacijom rizika:

- rizici iz Stuba 1 (kreditni, tržišni i operativni rizici);
- rizici iz Stuba 2 uključuju sve materijalno značajne rizike kojima Banka može biti izložena, pored rizika obuhvaćenih Stubom 1, a naročito: kamatni, rizik likvidnosti koji nije kapitalno relevantan, ali je analiziran i obrađen kroz stres test u procesu ICAAP-a, rizik koncentracije, strateški rizik, poslovni rizik, upravljački rizik, te svi ostali rizici na koje je izdvojila dodatnih 5% regulatnog kapitala Banke;
- rizici koji nastaju po osnovu spoljnih faktora koji uključuju uticaj poslovnog i makroekonomskog okruženja, kao i rizici koji nisu uključeni u prethodne kategorije.

Banka je u identifikaciji materijalno značajnih rizika koristila interno razvijenu matricu po kojoj su utvrđeni pragovi materijalnosti. U procesu izrade rizičnog profila Banke uzeti su u obzir materijalno značajni rizici i njihovi zahtjevi za kapitalom, kao i rezultati sprovedenog testiranja otpornosti na stres.

Nakon sprovedenog procesa došlo se do zaključka da je učešće kreditnog rizika u rizičnom profilu Banke dominantno. Izloženost prema deviznom riziku Banka je uzela u obzir prilikom izrade ICAAP-a, iako na kraju 2018. godine nije bilo izdvajanja kapitalnog zahtjeva po osnovu ovog rizika. Na kapitalni zahtjev operativnog rizika iz prvog stupa, koji je uvećan primjenom rizika multiplikatora koji odražava internu bančinu rejting ambiciju, dodati su rezultati stres testa.

Na rizike Stuba 1 su dodati i kapitalni zahtjevi za kamatni rizik, strateški "buffer", kao dodatni kapitalni zahtjevi na sve ostale vrste rizika kojima može biti potencijalno izložena (reputacioni rizik, rizik kapitala, rizik profitabilnosti). Banka je dijelom rizik kapitala tretirala kroz izdvajanje dodatnih internih zahtjeva primjenom multiplikatora apetita za rizikom, koji je dobijen po osnovu interno postavljene rejting ambicije.

Sprovodeći ICAAP, Banka je identifikovala materijalno značajne rizike i odredila koliki je nivo kapitala neophodan za pokriće istih. ICAAP kao proces u sebi je sublimirao i uspostavio balans između definisanog rizičnog profila Banke, sistema upravljanja rizicima i kapitala kojim Banka raspolaže.

9.2. Postupak interne procjene adekvatnosti likvidnosti (ILAAP)

ILAAP predstavlja postupak interne procjene adekvatnosti likvidnosti i izvora finansiranja koji Banka sprovodi samostalno i na kontinuiranoj osnovi, i koji predstavlja ocjenu strategija, politika, procesa i sistema za identifikovanje, mjerenje, upravljanje i praćenje rizika koji utiču na likvidnost Banke.

ILAAP obezbjeđuje da Banka ima strategije, politike, procese i sisteme za identifikovanje, mjerenje, upravljanje i praćenje rizika likvidnosti u odgovarajućim vremenskim periodima, uključujući i unutardnevnu likvidnost, koji moraju obezbijediti da Banka održava adekvatne nivoe rezervi likvidnosti.

U skladu sa regulatornim propisima u nacrtu, prvi ILAAP izvještaj je predviđen za prvu polovinu 2020. godine, za izvještajnu 2019. godinu.

10. Založena i nezaložena imovina banke

Banka nema hipoteka, zaloga niti drugih tereta na svojim stavkama aktive u bilansu stanja na dan 31. decembra 2018. godine, izuzev zaloge na dijelu kreditnog portofolija u bruto iznosu 176.922 hiljada BAM, na 1.274 partije kredita, prema Investiciono razvojnoj banci Republike Srpske (u daljem tekstu. IRS RS).

(u 000 KM)

Vrsta imovine	Bruto knjigovodstvena vrijednost založene imovine u hiljadama KM	Bruto knjigovodstvena vrijednost nezaložene imovine
Dati krediti	176.922	1.119.602
Ulaganja u dužničke instrumente	0	246.777
Ulaganja u vlasničke instrumente	0	7.938
Ostale	0	526.776
Ukupno	176.922	1.901.093

Naime, IRB RS je u skladu sa Pravilima plasmana sredstava po kreditnim linijama i zajmovima (Službeni glasnik RS 33/18 i 62/18) definisala u članu 5, tačka 2. i članu 22. stav 3. tačka 4. da IRB RS u ime i za račun fondova kojim upravlja zaključuje okvirni ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji i ugovor o zajmu, a u skladu sa rezultatima finansijske analize posrednika i ugovor o zalaganju sadašnjeg i budućeg portfolija, za plasman sredstava po kreditnim linijama.

S tim u vezi, IRB RS je zaključio sa Bankom ugovore o zalaganju kreditnog portfolija i to za sljedeće fondove (datum posljednjeg zalaganja 30.07.2018. godine):

1. Fond za razvoj istočnog dijela RS;
2. Fond za razvoj i zapošljavanje RS,
3. Fond stanovanja RS.

Svi založeni iznosi su registrovani u registru zaloga.

Banja Luka, maj 2019. godine